

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Pentru redacția „Tribunei“

Redacția „Tribunei“ iscălește, la locul prim din Nr. 56 al ziarului independent, un atac în contra mea. Mi-se face imputarea, că aș fi găsit de cuviință să aduc — în recentul meu discurs din Cameră — în fața *opinie publice ungurești* conflictul „dintre noi“ (adecă redacția „Tribunei“) și dintre „onoratul comitet național“.

Redacția „Tribunei“ este în rătăcire. Eu am tăcut din Iulie până acuma, cu toate că aveam informații și convingere bine întemeiată despre tendințele antiromânești ale „Tribunei“, atât de șiret mascate prin fraze radicale.

Am tăcut și în fața articolelor iscăliți de redactorii „Tribunei“, articoli, cari pentru orice medic nepreocupat apăreau manifeste simptome de ale boalei *moral insanity*, de care pățimesc autorii acelor articoli. Am suferit, ca să fie terfeliti în chipul cel mai nerușinat, bărbații cei mai probați, mai integri, mai capacitați, de care astăzi dispune nefericitul nostru neam. Am suferit să fie atacată, cu un aparat de meschinării iscusite gazetărești, organizația și disciplina partidului nostru național.

Am suferit să fie negată până și existența acestui partid, să fie batjocorit comitetul „sinedriul autorizaților“, a „marcanților“, a „bătrânilor ramoliți“. Și am tăcut! Am tăcut spre a-mi rezerva posibilitatea de-a face pe intermediatorul păcii între partid și „Tribuna“. Chiar și în vorbirea mea din parlament, când am vizat „Tribuna“, am făcut-o în așa fel și chip, încât ei îi rămânea deschisă posibilitatea de-a se supune disciplinei de partid și a se salva astfel de inevitabila nimicire. Căci revolta de palat a „Tribunei“, nu e precum îi place „Tribunei“ să o prezinte, „lupta între frați“, „desbinarea în partid, „hărțuiala ziaristiceii noastre“, nu e lupta între două tabere *echivalente*. Din contră. Avem a face de-o parte cu *partidul național român*, conștient de datorințele sale și de misiunea sa înaltă, iar de altă parte cu acțiunea de subminare a stăpânilor „Tribunei“ și a boalei numită *moral insanity* a redactorilor ei.

Și dacă eu, făcând în numele partidului național român în parlament *socoteala* cu contele Tisza, am ținut să arăt guvernului, opiniei publice maghiare și lui Tisza, că cunoaștem *toate* mijloacele, prin cari ei țin să facă imposibilă lupta neamului românesc, că știm, cât este de comod pentru ei să încerce a stângeni capacitatea de acțiune a partidului nostru, *provocând o revoluție de presă în contra conducerii partidului*, am fost dator să procedez astfel, *spre a-i convinge*, că suntem un popor, care dispune de *suficientă*

maturitate politică spre a nu se lăsa zăpăcit de slova *tipărită românește*, din moment, când acea slovă *face serviciile acelorora, cari vreau să ne distrugă*. Dar se înșală domnii dela „Tribuna“, dacă cred, că *eu am pus în fața opiniei publice ungurești „conflictul nostru intern“*.

Acest conflict a fost semnalat mult înainte de izbucnirea lui, prin însuși contele Tisza, în discursul său rostit în 12 Iulie 1910. *Deci contele Tisza deja atunci, — desigur nu numai prin un dar divinătoric — știa că „există adânci nemulțumiri cu conducerea partidului“, pe când abia se pregătia după culise infama campanie de „părerii libere“ în „Tribuna“*. De câteori nu a scris „Tribuna“ fraze, că „nemulțumirea cu conducerea partidului este adâncă“, „marcanți, cu alure de șefie“, „conducători autorizați“ etc. Și *contele Tisza afirmă același lucru în discursul său ținut la 23 I. c., în cameră: „Văd nemulțumirea crescândă în contra acelorora, cari vorbesc cu alure de conducători în numele poporului român“*. *Contele Tisza era deci din bună vreme, deja din 12 Iulie 1910 informat, că se va începe campania mizerabilă de „premenire“ prin „Tribuna“*. Precum se vede, el este și azi ținut perfect în curent cu „conflictul dintre noi“ (adeca Tribuna) și dintre „onoratul comitet național“. *Contele Tisza nu avea deci trebuință, ca în fața Camerei „ungurești“ să primească informații dela deputatul român Vaida, precum îi place „Tribunei“ să prezinte chestia timbrându-mă de denunțiant al nu știu cărui secret național*. Nu, onorabila redacție a „Tribunei“ binevoiește să falsifice lucrurile. Doar pe Tisza îl informase deja pe atunci amicul său Mangra, despre viitoarea acțiune de „premenire“, pe când desvlaguiții năstrujnici dela „Tribuna“ nici nu visau, că o să devină „premenitori“. Vă mirați? Eu nu. Căci unul dintre stăpânii lor a declarat doar *nu odată, că susține și va susține prietenia veche cu Mangra!*

Dupăce însă d. dr. N. Oncu a declarat, că *lasă în sarcina redacției răspunderea pentru cele ce le comite „Tribuna“*, iar d. Ciorogariu ne-a spus într-o „declarație corectă“ (sic!), că „Tribuna“ *stă deasupra d-sale (!)*, eu vin și întreb pe cetitorii „Tribunei“: *cine sunt deci oamenii acestei redacții, cari au fruntea și obrazul să vorbească cu noi, cu membrii comitetului partidului național român într'un ton obișnuit numai la gura cortului, dar nu într'o presă cinstită și condusă de gând curat? Cine e redacția „Tribunei“, care pe Pop de Băsești, pe Metropolitul Meșianu și pe I. St. Suluțiu îi declară de „bătrâni ramoliți“, pe un Aurel C. Popovici de un „strigător de bălcu“, „sommambul“ etc. pe un dr. Iuliu Maniu de „mistificator“, pe Goldiș de un om condus de josnice motive personale, pe dr. Braniște de un bur-*

ghez „sătul“, iar pe întregul comitet național de „o ceată de bipezi inconștienți“? Dacă lumea nu îi cunoaște, eu unul îi cunosc pe onorabili domni, cari *cu aere de oameni cinstiți* în calitate de „redacția Tribunei“ pângăresc fără rușine lamura fruntașilor românismului din Ungaria și Transilvania.

În fruntea d-lor stă d. Sever Bocu, d. Iosif Scheopul și d. Ion Montani.

Aceștia sunt redactorii „Tribunei“, duhul lor, mentalitatea lor, cultura și caracterul lor se reoglindează în fiecare șir al „Tribunei“. Așa cred, că toți acei Români, cari cunosc *biografiile* redactorilor „Tribunei“ nu vor găsi, că ar fi din partea mea o lipsă de modestie, dacă declar, că mă simt *dispensat* de a lua tragic faptul, că acești indivizi neprihăniți se leagă de mine în coloanele ziarului lor independent în aceeași zi, în care contele Tisza încearcă să mă reducă la nimica în parlament, și că și ei cu aproape aceleași invective și insulte mă omenesc în naționalul lor organ independent, ca și șeful lor intelectual, groful Tisza. Respectele mele însă contelui Tisza. Dânsul ca *contrar cinstit* declară pe față, că d-sa consideră ridicolă grandomania mea, de a crede, că *partidul național român este singurul for legal și competent*, care are autorizare de a discuta în numele neamului românesc pacea și războiul.

„Tribuna“ însă atacându-mă și insultând comitetul, cântând deci pe aceeași coardă, cași contele Tisza, găsește dosa necesară de iscusință și de perfidie spre a se prezinta pe sine mai radicală de cum suntem noi deputații români și comitetul național. Discursul meu a fost produs *manu și schimonosit* în „Tribuna“, pe când discursul contelui Tisza este produs cu evidentă satisfacție pe larg. Chestie de gust. — Minusculii redacției „Tribunei“ nu sunt rezponzabili, sunt „independenți“. Vor avea însă să răspundă d-nii Oncu și Ciorogariu atât pentru cele, ce le-au comis în contra P. S. S. dr. Miron Cristea, când cu alegerea dela Caransebeș, cât și pentru prietenia lor cu Slavici, Brote și Mangra.

Când publicul românesc va cunoaște biografiile redactorilor „Tribunei“ și faptele d-lor Oncu și Ciorogariu, atunci desigur „Tribuna“ se va supune disciplinei de partid, ori va fi aruncată afară din orice casă cinstită românească, ca o buroiandă otrăvicioasă.

Dar vom mai sta de vorbă — ocazional.

Dr. Alex. Vaida-Voevod.

Marele farsor: contele Apponyi

Marele farsor, contele cu barba de profet și cu nasul de vultur flămând, și-a ținut turneul de primadonă în America.

Par' că-l vedem cum se va fi bătut în piept la nenumăratele banchete date în onoarea sa. Iși va fi mlădiat glasul, își va fi înălțat ochii minci-noși spre cer, va fi evocat spiritul protector al Americii libere, iară Carnegie și Rockefellerii, cari au auzit de Ungaria noastră, cum aud copiii de țara lui Harap Alb, îi vor fi strâns mâna prietenește, cu căldură. Cuvântările lui Apponyi au fost ilustrate cu cugetări filosoficești, din greu. Pe lângă mulți filozofi, câți i-a cetit, mai are nobilul contele și predilecții muzicale. Urechea lui este foarte fină — trebuie să știți aceasta, mult iubiți cetitori de gazete românești. Bayreuthul e mărturie, că Domnul Apponyi e wagnerian inflăcărât. În toiu luptelor muzicale pentru ceace numim astăzi „muzica wagneriană”, Apponyi, contele tânăr pe atunci, a luat parte în Bayreuth la seria „Inelului nibelungului”.

După cum vedeți deci: Apponyi e filosof, Apponyi e fire muzicală. Mai avem de remarcat o altă caracteristică fundamentală: spiritul lui caricativ.

Mai rar atâta inimă bună într'un coș de piept omenesc!

Dacă nu vă aduceți aminte, vă rog să luați act despre geniala idee a introducerii unei sărbători anuale la toate institutele țării noastre: *sărbătoarea păcii universale*. Această sublimă idee a avut-o contele Apponyi cât timp a fost ministrul țării noastre și a dat poruncă, ca în fiecare școală să esplice profesorul elevilor marea însemnătate a păcii universale. Foarte frumos!

Și se va fi bătut în piept filozoful, muzicianul, umanistul contele în America și va fi zis: „Vedeți țara mea? Vedeți de ce e capabilă ea? Copiii de pe băncile școlii se știu entuziasma de binefacerea păcii universale”.

Și toți miliardarii, cari au fost la marele banchet din hotelul Astoria, în New-York, îl vor fi aplaudat frenetic.

Domnul contele știe vorbi bine. Are glas minunat, știe să-și razime brațele elocvent în șale, știe să captiveze.

Mult ne mirăm însă, că nu i-a rămas nici un oscior în gât la banchetul dat în onoarea lui. Mult ne mirăm, că nu i-a căzut perinele una câte una, ca țiganului-împărat din poveste, la fiecare minciună (să-i spunem mai parlamentar? bine! să-i zicem: ne-ve-ro-si-mi-li-ta-te) rostite în vorbirile sale. Mult ne mirăm, că n'a apărut umbra aceluși gigant nordic, a lui Björnsterne Björnson, să protesteze în numele dreptății la acest banchet-simulacru. Suntem siguri, că dacă umbra lui Banquo n'a apărut acum, va apărea altă dată și va da de gol această hipocrisie patentă, această călcare evidentă în picioare a normelor cinstite de drept și dreptate.

Cum, domnule contele? D-ta îți ridici glasul în Europa și America și proclami pacea universală?

D-ta, pe care te cunoaștem prea bine, cât de prea grațios ai tratat și vei mai trata cu noi? D-ta, care pentru drepturile noastre firești n'ai avut nici o vorbă de mângâiere, nici un gest de aprobare? D-ta, care dai ordine, ca școlile să sărbătorească ziua „păcii universale” și cu același condei minunat iscălești ordinuri, cari calcă în picioare drepturile noastre garantate prin lege? D-ta, care ne zdruncini încrederea în lege? D-ta vorbești de libertate în Ungaria, când știi prea bine, că libertatea e o himeră aici? D-ta, care ai luat parte la alegerile țării noastre și ai vădit cu ochii proprii, câtă minciună ticăloasă domnește aici: cum lucrează suliza jandarmerească și patul de pușcă, și copita de cal și râurile de rachiu spurcat și temnițele?

D-ta, muzicalul, nu auzi scâncetele de durere ale celor schilodiți pe timpul alegerilor? D-ta, admiratorul muzicii sgomotoase wagneriane, n'ai auzit pocnetul fioros al puștilor jandarmerești, cari au pușcat în — carne vie?

D-ta, care te-ai bătut în piept ca un al doilea Macbeth, dela banchetul regal, n'ai cunoștință de ceace fac tinerele mlădițe ale neamului d-tale față de noi? N'auzi urletele studenților universitari din Cluj împotriva noastră? (Pentru ce? Pentru că ținem la limba noastră și o vorbim ori și unde, căci e a noastră, întocmai ca la neamul dv. limba ungurească.) D-ta, care n'ai găsit nici

un gest de dojană pentru astfel de excese, cari se repetază cam des în țara noastră, unde contribuim tocmai cu aceeași dare ca d-voastră, dar în schimb nu căpătăm decât ceace cade dela masa dv. copioasă, luculică?

Cu flori, cu ramuri verzi vrei să te înfrunzi? Nu suntem și noi oameni, cari pricep și simțesc?

D-ta vei surâde prea grațios scoborând treptele vagonului de lux, care te aduce din țările îndepărtate. Lumea dela gară te va sărbători ca pe un al doilea Mesia. Par'că auzim câte „Elijen-uri vor străbate văzduhul.”

D-ta vei privi la mulțime și vei gândi: *mundus vult decipi, ergo decipiatur!* Bine am tilcui-o! Mi-am reparat reputația, care începea să mi-se clatine.

Dar ai greșit, d-le contele. Umbra lui Banquo va apărea, dacă nu astăzi, mâine. Va veni și pădurea dela Dusan. Nu numai pentru d-ta, ci pentru toți politicienii de speța d-tale. Cu minciuna prânzești, dar de cinat, nu cinez.

Un lucru ce te rugăm: să dai mai multe indemnuri, decât ai făcut-o până acum, pentru salvarea „nașii” d-tale; Profesorii din liceele ungurești să ne spună cât mai des: „Vad oláh!”, ministerele d-voastră să ne desconsidere cât mai mult cererile noastre pentru înaintarea noastră îndreptățită culturală, la universități să ne strigați cât mai tare în urechi: „Bocskoros oláh!”, pretutindeni să ne arătați cât mai mult dispreț, d-ta, domnule contele se știi cât mai multe vorbiri despre pacea universală (Björnson nu te mai poate brusca!) — căci *faptele* astea ne vor sdruncina din amorțeală, chiar și pe cei mai timizi și o să putem rupe mai de grabă vălul minciunilor acestora, care ne opăcește în calea apucată de sufletele noastre curate.

O să ne zici, d-le contele: „De ce 'mi aduceți toate învinuirile astea pe capul meu? Sunt numai eu de vină?” Nu. Nu ești numai d-ta. Dar d-ta cutrieri, ca un fariseu ținuturile, cu cuvintele mincinoase pe buze.

...Vorbește domnule contele! Cucerește America! Noi, aici, te cunoaștem și la vorbele d-tale umfate, surădem, dăm din umeri și zicem:

„Credat judaeus Appela...”

Nădejdi frânte

de Neli Cornea

— Sfârșit. —

Dar oare nu dragostea îi infiripează talentul? se frământă cu firea. Ii părea, că el se topește de dragoste și acesta mocnește în sufletul lui ca jăratecul sub cenușă, ce așteaptă numai o adiere ușoară de vânt, ca să ia foc.

Nu-l mai recunoaște nici ca înfățișare. El, cel năclăit pururi de văpșele și cu hainele mototolite, acum e spilcuit, chipeș, pomadat. Ceasuri întregi stă în fața oglinzii ferchezuindu-se, când o așteaptă pe Susana.

Nu mai e nici vechiul adormit. E mai sprinten, mai bărbat. Și parcă-i mai frumos. Buzele-i sunt înrouate, însetate parcă de o plăcere, ce-i umplea sufletul. Ii perise și acel zâmbet de dispreț din colțul gurei, ce se așează acolo pe la bărbații, cari prea de vreme au golit cupa plăcerilor. Surăsu-i e mai moale, mai lingușitor și glasul, când vorbește cu Susana, pare a se așina de suflet.

Știindu-l nestatornic ca viața însăși, nici nu s'ar minuna, dacă i-ar cădea dragă Susana. Dar... poate că el nici nu-și dă încă seamă, că dânsa i-a învăpăiat sufletul, dând zbor năzuințelor, simțurilor și la tot ce clocotește într'insul.

Insuflețirea lui e firește și prea îndreptățită. Susana e așa de fermecătoare în ținuta-i de chip cioplit, de ar zminti și un om mai așezat.

Frumosul ei cap cu profilul clasic, cu părul castaniu bătând în aur, innodat într'un coc pe ceafă, cum se pieptenau femeile în Grecia antică, fața ei dulce ca icoana Maicii Domnului, ochii adânci ca poveștile, gura ca o cireasă pietroasă, indoiturile trupului mlădios, de care se anină moi faldurii rochiei lungi, era în adevăr de o armonie turburătoare de minți.

Dar Susana părea că nu-și dă seamă cât e de ispititoare în neclintirea-i pitorească. Nimic nu era căutat la dânsa. Era așa de naturală, cum ședea cu aceea seninătate plină de farmec, ce dă nevinovăția și pe care n-o poate imita vreodată femeia umblată în lume. În ochii ei n-a scripit nici cea mai mică îndemnare. Ea nu-i în stare să cocheteze, se vede de pe pleoapele care-i fălăie sfioase și de pe fața-i rumenită sub privirile lui scânteietoare.

Aneta fiind încredințată, că Susana n'ar primi nici o legătură de dragoste cu vânturatele ei soț, nu numai că nu-i purta nici vrăjmășie dar dimpotrivă, i-se închina că putea rămânea așa de rece și liniștită față de chemările calde din glasul și din privirile acestui hoinar fără leac, care nu se poate astâmpăra, căci fluturii zboară veșnic spre lumină.

În sufletul Susanei, era stâns pe semne orice fior de viață și nimeni n-o mai putea încălzi. Dorinți, vise, nădejdi, nimic nu mai tresare în aceasta ființă plâpândă ca o floare de florărie, făcută numai pentru bucurii, dar ofilită înainte de vreme în frigul muștrărilor unui bărbat gelos. În loc s-o fi desmierdat în căldura fericirii, el i-a

umplut sufletul de spaimă și de groază, de parcă de asupra ei plutesc aripile negre ale unei soarte tragice.

Nu, Susana n'are să-i ademenească bărbatul. Salcia măhnită nu face flori.

Și apoi, vine ceasul scăpării. Tabloul e pe isprăvite. Costică va fi iar numai al ei. Când îi va vedea credința neclintită, nu se poate să nu se întoarcă cu tot sufletul la dânsa. Susana va veni mai rar și numai la ea, încât se va curma frica ei de toată clipa. Era așa de pătrunsă, că n-o înșală nădejdea, ce-și punea în revenirea lui încât privia surizând bucuria lui de a-și infiripa plâsmuirea făgăduitoare de lauri.

Dar Costică, de ce se apropia de sfârșitul râvnit de Aneta, era cuprins de o șovăire supărătoare. Deodată s'a oprit în loc.

Nu nimerea „expresia” feței și nu știa ce-i pricina nedestoiniciei lui. Sta turburat, buimac de melancolia neputinței.

Toate, unde Susana îi furase vederile?... se întreba îngăimând, certându-se pentru slăbiciunea inimii ce-i aduce un rău așa de nespun, ca artist.

S'ar fi putut însă să nu se bucure de florile ce-i răsăreau în cale? Era prea boem, ca să se fi gândit măcar a birui plăcuta undă caldă ce-l mâna spre ea. La urma urmei, dragostea nu poate fi o piedecă, ci un imbold mai mult de a săvârși un capod'opere — caută a se mângâia la nebutirile-i fără sfârșit, dându-se cu totul rob lumii frumuseții, ce-i umpluse inima.

Dorul, în adevăr n'a mai fost reogândit în

Magazinul de haine pentru dame și copii al madamei

STERN CECILIA

ARAD, strada Forray Nr. 2.

Recomandă în atențiunea binevoitoare a onoratului public cumpărător **asortimentul bogat din cele mai elegante bluse, halat, poale (pulpane) și costume femeiești** găsite în saloanele proprii. □□□□□□□□□□

Prețurile cele mai favorabile!

Comande după măsură execută prompt și cu gust. Haine de doliu gată în 4 ore

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 27 Martie.

În ședința de azi a Camerei s'a sfârșit discuția generală a bugetului. Spre marea surprindere a noastră doi oratori ai partidului poporal, Rakovszky I. și Szmrecsányi Gy. au rugat guvernul, ca să *dovedească o atitudine mai echitabilă față de naționalități*. Așa se vede, că partidul poporal a pierdut mult teren în cercurile electorale, și astfel voește să-și recâștige popularitatea. Ne îndoim de sinceritatea acestui partid, majoritatea căruia este dușman sufragiului universal și secret.

La încheierea discuției generale a luat cuvântul și ministrul președinte contele Khuen Héderváry, care a răspuns partidului poporal precum și interpelației deputaților croați în chestia modificării pragmaticeii căilor ferate. *In chestia naționalităților ministrul președinte a declarat, că nu este aderentul politicii de bătătură, iar până când se vor lua dispozițiuni legislative, în toate direcțiile va procedea echitabil și loial.*

Azi s'au început deja discuția resorțurilor mai mici și se crede, că în decurs de două săptămâni se va sfârși și discuția generală a bugetului.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m. Prezidează Berzeviczy Albert.

Gheorghe Szmrecsányi (poporal): Nu primește bugetul. Vorbește despre neglijarea ținuturilor locuite de naționalități. Bietul Slovac cunoaște puterea statului numai ca o putere zdrobitoare, dar nu cunoaște efectul binecuvântat al aceleia. Dacă libelele de dare sunt compuse și în limba slovacă, pentru ce nu s'ar întrebuința limba slovacă și în ceilalți rami ai administrației, ca bietul popor să știe, ce cere statul dela dânsul.

Ștefan Rakovsky (poporal): Aderează la

dorința lui Szmrecsányi, ca *actele administrative să se facă și în limba naționalităților*. Acuma vre-o 20—25 ani în comuna Tepla s'a întâmplat, că primarul comunal a despoiat majoritatea populației, deoarece populația nu înțelegea actele scrise în ungurește. (Mișcare). Nu primește bugetul.

Zoltán Ugron (guvernamental): Polemizează cu Szmrecsányi și accentuează, că unui deputat ungar nu-i este permis să pretindă compunerea actelor administrative în limbă străină. Înțelegerea acestor acte pretinde o inteligență oarecare, în orice limbă ar fi ele scrise.

Primește bugetul.

Gh. Szmrecsányi: Își rectifică cuvintele rău interpretate.

Contele Khuen-Héderváry (ministrul președinte): Vorbește în numele guvernului și reflectează la vorbirile anterioare. Aprobă părerea lui Szmrecsányi, că la unele dispoziții administrative e foarte bine și folositoare întrebuințarea oficioasă a limbii naționalității. Nu desaproabă, că în parlament se discută astfel de chestii, deoarece discuțiile acestea clarifică ideile. În chestii de naționalitate partidele trebuie să porceadă uniform.

Răspunzând deputatului croat Radicevici, declară, că la trei luni după intrarea în vigoare a pragmaticeii Căilor ferate ministrul de comerț de atunci a provocat pe direcțiunile căilor ferate, ca acestea să raporteze în chestia modificărilor. Acestea însă n'au satisfăcut acestei provocări și numai la sfârșitul anului 1909 au răspuns, dar numai cu privire la o parte a reformelor. Guvernul actual încă a cerut direcțiunile să facă asemenea rapoarte.

Aceasta dovedește, că imediat dela început pragmaticea căilor ferate era greșită. Guvernul e convins, că în baza experiențelor practice sunt necesare unele modificări. Încă în toamna anului curent guvernul va prezenta un proiect, care și în privința limbii va cuprinde dispoziții conform pretențiunilor practice.

În caz de lipsă guvernul va rezolva chestia prin o ordinațiune ministerială.

Referitor la proiectul de rezoluție a lui Giesswein observă, că guvernul nu excepționează primirea acestui proiect de rezoluție. (Aprobări).

Camera a primit cu mare majoritate bugetul ca bază discuției generale, apoi a primit proiectul de rezoluție a lui Giesswein, iar neînsemnatele proiecte de rezoluții a lui I. Novák și Șt. Szabó le-a respins.

Pacea cu Croații. Din Budapesta primim știrea, că în ședința de azi a Camerei ungare, ministrul președinte Khuen Héderváry a răspuns la interpelația deputaților croați în chestia modificării pragmaticeii căilor ferate. (Răspunsul ministrului președinte îl publicăm în altă parte a ziarului nostru).

Între deputați a făcut senzație faptul, că după răspunsul ministrului deputații croați s'au depărtat și astfel s'au abținut dela întâia votare a bugetului.

Postul ban, contele Teodor Pejacevich a declarat unui ziarist, că depărtarea aceasta n'a fost demonstrație intenționată, ci ea s'a întâmplat din cauză, că el voia să tâlmăcească în limba croată răspunsul ministrului președinte.

În cercurile politice se crede, că ministrului președinte îi va succede să facă pace cu Croații.

Declarații de aderență pentru dr. N. Oncu și R. Ciorogariu

Agentii „Independentei” din Arad umblă în rușul capului prin comunele românești din comitatul Aradului, ca să câștige dela bunii noștri țărani iscălituri la adrese de aderență pentru domni dr. Nicolae Oncu și R. Ciorogariu. Va să zică „Tribuna” amestecă și pe nevinovații noștri țărani în urâta lor ceartă și răsvrătire în contra comitetului național. În fruntea acestor declarații sunt iscăliți funcționarii filialei „Victoria” din Chișineu și suntem informați, că însuși d. Gheorghe Adam, dirigentul filialei „Victoria” din Chișineu îndeamnă pe țărani să iscălească acestea declarații. Ne mirăm, că funcționarii din Chișineu ai „Victoriei” deodată au ajuns la convingerea, că ei trebuie să facă politică, căci în decursul campaniei electorale nici la cele mai insistente rugări ale d-lui Octavian Goga n'au voit să ia parte activă în lupta electorală sub cuvânt, că d. N. Oncu li-a interzis să se amestece în politică. Li-a interzis, atunci, când a fost vorba de chestia națională, dar li-o permite acum, când e vorba de chestia personală a d-lor dr. N. Oncu și R. Ciorogariu.

Urât lucru.

fața Susanei, ca atunci, când vedea cu ochii lui Guy de Maupassant, îndrăgostiți „beți de visul lor”, în noaptea cu lună.

În așa de felurite stări sufletești, ce o stăpâneau de când venia la atelier, numai dorul nu s'a furisat. Nici nu era cu putință. Vălmășagul simțirilor nouă, ce-i răscolia toată ființa, era prea năpraznic, ca să-i fi lăsat răgaz pentru vise.

Dar se străduia din răpuzeri să-și ție firea și nimenea n'ar fi presupus, că în dorul frunții senine se involburau vijeliile de pe lume.

Bine strunită însă la școala unui bărbat aspru, ea-și ascundea cu maestrie simțirile. Dar dacă ar fi urmărit-o Aneta cu mai multă luare aminte, ar fi putut vedea, că nările ei prinseră a tremura și mâna se avânta de multe ori netezând în neștire faldurii rochiei, tot atâtea mișcări, care arătau deslușit, că în lăuntrul ei, Susana înfrâna furtuni nebănuite, pe când părea liniștită, senină, ca ființele sortite pe altarul de jertfe.

La începutul ședințelor, pe Susana o turburase crud să steie ceasuri întregi ținta privirilor unui bărbat. Privirea părjolitoare, care-i scruta toate trăsăturile ființei, toată frumusețea-i tainică, o durea ca o pângărire și o strâmtoare ciudată îi biciuia sângele aci făcându-o ca macul, aci de un alb stăveziu.

Nu mai gândul la singura ei prietenă o întârea să-și împliniască jerjfa până la sfârșit și să nu fugă dupăcum îi dădea brânci sfiala ei înăscută.

Iar dupăce s'a mai potolit răscoala sfieii și strâmtorarea începea să piardă din putere,

vedea cu groază cum se ridică în juru-i amenințător, un vifor de patimi.

Fi-va în stare să înfrunte primejdia?... Cine i-a întărit umerii, să poată sta luptând când vine prăpădul?... Și se apropie. Îl întrezărește copleșită de spaimă. Nu, nu-i scăpare.

Prăpădul, era în ochii lui Costică. Când îi întâlnea, se înspăimânta de focul încins dintrânsii. Și nu se putea feri de dogorirea lor, cum nu se poate feri drumețul deșerturilor de sulitele arzătoare ale razelor de soare.

Să plece și să lase baltă totul, ar fi singura-i mântuire. Dar... Aneta va fi izgonită din cuibul ei drag... Și... privirea lui mută și totuși așa de vorbitoare, cu așa de multe înțelesuri o atrăgea, o cucerea și de geaba se hotăra să nu se mai întoarcă la atelier, ca mânăta de o pornire necunoscută, în suflet cu un freamăt nelămurit, o neliniște plăcută — robită de vraja temută.

Ce să facă?... Ea, pe care orice impresie o cutremură, cum se clatină trestia de cea mai moale adiere, e prea slabă, ca să se împotrivească privirilor lui care-i vorbesc de vise, de dragoste, de tot ce vânzolește în anii tinereții un suflet. Dacă ar tâlmăci însă în cuvinte tot ce-i spune privirea, nu l-ar putea asculta. Este soțul prietenei iubite... ar fi o trădare mârșavă... Dar cum să-l ocolească, cum să lupte împotriva fericirii năvălitoare ce-i umple inima sub ochii plini de mângâieri calde?... Ar vrea să fugă departe, să nu aibă nevoie să se ridice împotriva ei însăși și a slăbiciunii

ce o stăpânea. Dar ce-i dânsa?... Un fulg, pe aripa furtunei.

Și se lăsa în voia soartei zi cu zi, istovită de răscoala-i lăuntrică, fără luptă, fără scop, tremurând de frica izbucnirii vijeliei ce aștepta, dar fără putere de a o înlătura.

Și pe când Costică se căznea să deie cea din urmă fețuire icoanei, căutând nerăbdător „expresia” adevărată a dorului, în ochii Susanei ardea neliniștea.

Într'o zi de sfârșit de Maiu, neastâmpărul lăuntric o scutura și mai aprig. Nu-și mai avea loc. O ferbințeață tainică îi strângea gâtul, o copleșea. Nu, nu mai putea răbda văpaia ochilor catifelati. Patima dintrânsii îi ardea creerii, inima și orice voință din ea.

Erau numai ei doi în atelier, singuri ca niciodată. Aneta își îngrijea o fetiță bolnavă.

În liniștea molatecă de după prânz, aerul era încărcat de un amestec turburător de miroas de iasomie și trandafiri, ce aduceau ușoare răbufniri de vânt din grădină.

— Mă 'năduș, îmi vine amețeață, — zise deodată Susana, și se ridică ne mai putându-și înfrâna vajnicul neastâmpăr.

Costică încetă de a mai picta și rămânând ca scris pe perete, se uită la ea lung, lung parcă n'o înțelegea, apoi svârlind pe o mescioară pensula și paleta, se prăvăli cu un geamăt greu pe canapea. Îl deznădăjduise neputința de a vrăji în fața Susanei oglindirea dorului, precum o văzuse odată.

ICHIDARE !

ABIA CÂTEVA ZILE !

ICHIDARE

recvizite culinare și articlii de menaj,

mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

KOHN JÓZSEF

ARAD,
PALATUL-MINORITILOR.

—: Cumpărare ocazională din cauza disolvării prăvăliei. —: Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de gheață. ARAD, strada Batthyányi Nr. 32. — — Telefon 333.

tinibigiu, constructor de apaduet și fabricant de dulapuri pentru gheață.

Discuția generală a bugetului.

Hegedüs Loránt (raportor): Recomandă primirea bugetelor resorturilor mai mici.

Ludovic Ostffy (kossuthist): Protestează în contra votării cheltuielilor Curței domnitoare, deoarece regele nu ține curte ungurească.

Cere constatarea capibilității de a hotărî a Camerei.

Președintele: Camera e capabilă de a hotărî.

Cumera votează bugetele pentru Curte, Cancelaria de cabinet și pentru Cameră.

Au mai vorbit, în contra bugetului, *Bakonyi Soma*, contele *Albert Apponyi* și *Teodor Batthyány*.

Așchiuțe

Răvașul de Marți

Redactat de

Sfredeluș et Comp.

Societate literaro-politică de comandită

Băieții de la „*Independenta*” ar vrea să-l facă chiar pe *d. Maniu* „*mincinos*” — nu-i vorba, în formă mai literară: numindu-l „*mistificator*”. Nu știu, ce-ar fi zis ei, auzind răspunsul *d-lui dr. Oncu*, când i-s'a pus întrebarea directă în comitet, *că ce vrea să fie „Tribuna”, ziar independent de controlă, ori ziar sub controla partidului?* Iar *d-sa* a răspuns, firește, foarte politicos: *că nu vrea să rămână, fiindcă nicicând n'a fost, ziar independent de partid!*

Și firește toate acestea le-a răspuns cu cunoscutu-i calm și sânge rece.

Pentru-că, dacă zicea, că și pe mai departe dorește, ca „*Tribuna*”, să rămână ziar independent de controlă, cum nu numai o doresc, dar o și făptuiesc „*băieții*” — ei, atunci i s'ar fi răspuns scurt și simplu:

„Bine *d-le*, ce oferi *d-ta* dar pace, ori ceri armistițiu?! Cum pace?! Să se pună comitetul cu *d-ta* la pertractare, că „*băieții*”, să ne critice cu 50, ori 40% mai lent, ori să ne injure mai decent?! Ori cum armistițiu?! Să ne târguim cu *d-ta* o săptămână, două, o lună, că „*băieții*” cum să ne terfelească și să ne târăie în noroi, în mod mai urban, ori mai acceptabil?! Bine *d-le*, dacă vreți să rămâneți independenți, injurați în toată draga voie a libertății cuvântului, dar nu strigați ca mușcați de șarpe, când dăm și noi cu piciorul. Sunteți doar independenți.”

Ei, dar d-l Oncu, a declarat solemn, că nu vrea, ca să rămână independentă „Tribuna”. Iar atunci, ce-a mai rămas drept soluțiune, decât

— Dorul, trebuie să se vadă așa de limpede în toate trăsăturile chipului, ca oricine să poată cunoaște, că e tot înțelesul icoanei, — se tânguia, blestemându-și nedibăcia.

Susanei i se făcu milă de el văzându-l așa de măhnit și voia să-l mângâie:

— Ei, fi bărbat, vei încerca până vei izbuti, mâne, poimâne, dar acum dăm voie să plec...

— Să pleci... suspină el dureros, tocmai când așa putea face trăsătura din urmă... dar îmi sbor creerii cu un glonț, de nu pot isprăvi tabloul.

Susana se făcu ca varul.

El, în credința că i-a despicat înduioșarea, a atins o altă strună:

— Aibi milă... ești stăpâna soartei mele, viața-mi chiar o ții în mână... S'ar face repede. Ar trebui însă o altă expresie în ochi, aceea, a dorului ferbinte, nepotolit... Gândește-te la acela care te iubește cu foc, cu dor... Nu se poate să nu-i fi simțit privirile vorbitoare, care-ți cerșeau dragostea... urma el cu glas ferbinte, vrăjitor.

— Trebuie să fi simțit cât de mult te iubesc. Și eu știu că-ți sunt drag. În numele acestei simțiri fi milostivă și schimbă raza strălucitoare din ochi, a cărei farmec mă înnebunește, dar îmi trebuie aceea a dorului neîmplinit, ce trebuie, să împlinești însă iubindu-mă, căutând cu mine clipele de fericire aiuritoare...

Susana îl asculta înfiorată. Ceva cald i-se împrăștiă prin vine, învălmășindu-i dintr'odată undele simțirilor. Un farmec necunoscut îi înțele-

propunerea *d-lui dr. Maniu*? Cine-i dar „*mistificatorul*”. Literaricește vorbind?!

Ori credeau doar „*băieții*”, că întreg comitetul e atât senil-naiv — s'o spunem iarăși literaricește — ca să primească de-a dreptul „*soluțiunea*” pueril-naivă a *d-lui dr. Oncu*, ca, intrând *d. dr. Mihali* în comitetul Tribunei, „*Tribuna*” și pe mai departe să ne injure și să ne terfelească, ca și pân' aci; dar firește, sub egida și sub patronajul prezidentului Clubului, să ne injure liber, întreg comitetul? Ori ce au crezut? Că dacă în urma armistițiului n'o să se poată face pacea — să rămână iarăși ei deasupra, zicând: „*vedeți oameni buni, s'au pus cu noi la târguială, ca să tăcem o săptămână, două, o lună, târguindu-ne asupra procentului, cât de lent, ori cât de fervent, să-i injurăm, dar fiindcă noi n'am vrut să lăsăm din dreptul nostru, iată-i, cine-s mișei!*”

Ei, dar acum întrebăm noi, *cine-s mișei?! Cei cari ar fi dat, ori cei, cari ar fi acceptat un astfel de târg?!*

Prea Cuvioșia Sa părintele Ciorogariu, tractează numai așa, ca accesorii, într'un „*postscript*” acuzele *d-lui dr. Marșieu*, aduse în *Gazetă*. Le tractează numai după ce a „*isprăvit*” cu *d. Goldiș*. Și rău face, că le tractează numai în „*postscript*”, pentru-că în urma acestui procedeu, publicului cetitor îi va rămânea totuși poate un „*postgust*”.

Bine, bine, că doar iată-ne, *să-i credem Prea Cuvioșiei Sale*, că înaintea altarului Domnului, va trebui să slujească alături, ca *Protosincol*, cu *Vicarul Mangra*. I-o credem pe cuvânt. Și nici nu ne surprinde. Și nici nu ne pasă. Doar înaintea Altarului Celui, ce toate le vede, aceiași sunt mișei, ca și mișelului, aceleași cele văzute, ca și cele nevăzute...

Dar cu toate acestea rău a făcut, că acuzele *d-lui dr. Marșieu* le-a tractat în „*postscript*”. Uite, îi rămâne lumii „*postgustul*”, că:

Fire-ar fi fost afacerile acelea oricât de private, *chiar cambii girate și neregulate*, când era vorba de regularea, ori valoarea lor din nou, va fi putut cădea cuvânt și despre *noul escompt al celeilalte polițe*: pe care odinioară o aveau și *Mangra și Brote și Slavici, girată de părintele Ciorogariu — de polița încrederii naționale*.

Săptămâna aceasta și-a ținut institutul „*Victoria*” adunarea generală. Adevărată sărbătoare a politice și economice românești. Firește, au fost și vorbiri și pe urmă banchet și toast. Și firește *greul laudelor* a căzut asupra capului *d-lui dr. Oncu*. Iar *d. Raicu*, deși de facto „*dirigitorul*” băncei, apărea în cadrele laudelor, numai ca codița „*directorului*”, a *d-lui dr. Oncu* — făcându-i-

nia svâcnirea clipă cu clipă, rămânând mută, privind-l uimită. În minte nu-i licăria nici o îmbinare de gând. Mândrie, chibzuință, ori-ce poadoabă a sufletului fu luată, dusă, înghițită de puterea șuvoiului cald, ce-și făcea loc întrânsa și stirea de viață, dorința de a cunoaște fericirea, — a trăi, a trăi... În jurul ei i-se păru, că adie melodii necunoscute. Cânta viața... Chemarea lină, ca o șoaptă alintătoare, ce se desprindea din sunetele ei, parcă-i trezeau în suflet îngânări dulci, înfiorări tainice și în apele ochilor ei albaștri se ivi de-odată lumina dorului răsfrânt.

Mărturisirea lui clocotitoare de patimă, îndeplini în Susana, acea minune din firea femeii, care o face să se mlădie după dorința bărbatului iubit, — căci sufletul se dă cu totul în viața ce-i priește, — devenind aceea ce vrea el, luând fața, lumina, „*expresia*” vrute de el.

Costică, cum văzu expresia râvnită de atâta vreme, se repezi nebun de bucurie și o prinse prefăcând pânza rece într'o capo d'operă.

Implinindu-și visul s'a întors vesel, fericit la Susana, care, dusă pe valul gândurilor nici nu băga de seamă, când el s'a apucat iar de pictat.

— Tu, mi-ai dat puterea, focul sfânt, să-mi izbândesc năzuințele, nădejile de mărire — îi șoptea el înfrigurat, pătimaș, sărutându-i mâinile cu recunoștință, cu aprindere... Ai devenit viața mea. Imi ești totul... mai mult ca lumina, ca aerul ce soarbe cu neșaf haina-mi de lută... Spune-mi uu cuvânt să mă îmbăt de fericire...

Sângele îl prididea din ce în ce. Vorbea repede, fără a cântări cuvintele. obrazul scăldat

se chiar cinstea, de a fi ales „*director substituit*”. S'a făcut constatarea enormului progres, ce l-a realizat banca. Și noi cu toate acestea o asemănăm cu racul, firește cu racul fierț roșu: *capul poartă numai mustelele, codița face totul*.

Iar în bătaia atâtor laude, *d. dr. Oncu* zâmbia triumfător, crezându-se aievea, cel mai mare financiar român. Nu știu cum, dar mie-mi jucau, vrând-nevrând înaintea ochilor, coloane întregi tipărite în „*Tribuna*”. Și mă gândeam, vrând-nevrând, că ce ochi mari o să facă *d. dr. Oncu*, văzându-și laudele, tipărite și'n foaie?!

Înțeleg, în „*Tribuna*”. Ea nu laudă doar nici când nemeritul. *Nici meritul chiar*. Și mă gândeam, că ce-ar face *d. dr. Oncu*, dacă acum de-odată ar începe, să joace și înaintea ochilor lui, acele coloane tipărite ale „*Tribunei*”, înțeleg, despre primenire... cari condamnă laudarea cât de discretă, a neputinței și nepriceperei acelei conduceri, care nu are nici o răsplată, ci jertfe reclamă numai acum, când aci se face laudă lărmuitoare neputinței și nepriceperei plătite? Dar așa a fost de când e lumea: *aceeaș gură e săruți, când te laudă pe tine, spurcând pe alții — și o palmuești, când face inversul*.

Ei, dar totuș blamul cel mai mare, a căzut asupra „*Independentei*”, în săptămâna aceasta, în urma entrefile-ului din Joia trecută, *asupra vobirei din parlament a a-lui dr. Vaida*, unde se comentau frazele referite la un ziar, acaparat de guvern.

„*Independenta*” a luat'o imediat asupra-și. De ce?! Și-a dat-o imediat aprecierii publicului. Cum așa?!... *S'a simțit „Independenta” cu musca pe căciulă, că a țipat așa de-odată?!*

Noi la toate acestea îi dăm *d-lui dr. Vaida* un singur sfat, luat liber după Heine:

Numește-i totdeauna adevărat pe nume Eroii alegorici, ce vrei să-i cicălești, Căci altcum, lu făptura măgarului, din țară, Să 'nsinuu zeci și sute și... mai rău o pățești... Se răscolesc cu toții, plângându-se la stele: „Că aste-urechi prea lungi sunt, asemeni ca-ale mele”.

Și strigă toți: „Că glasul macabru și strident, „E glasul vorbei mele nebun și indolent. „Măgarul cela eu sunt, deși nu m'a numit, „Mă recunoaște însă poporul meu iubit. „Și 'ndat' mă recunoaște și 'nleagă patria, „După cel țipet zilnic: I-a, i-a, i-a! „S'asa ai vrut un singur mișel, ca să-l cruți: „Și 'ndată iat' asupra-ți... o sută-ți asumuți!

D-l Osvadă tratează „*Băncile noastre*” într'un prim al „*Independentei*”. *Susține teza,*

în foc și-l apăsa de brațul Susanei. Dar ea nu zicea nimic. Sta tăcută, nemișcată, ca legănată în vise de suflarea nouă de viață, ce o atina prin muzica cuvintelor lui aprinse. Nu mai simțea decât o bucurie lină, dulce, adusă și strecurată parcă în freamțul ei lăuntric de mireasă mele firei atot stăpâne.

Infrigurarea lui îi răscolise toată făptura. Ea nu era făcută să se împotrivească. Un mic, o ciocnire, o patimă îi turbura mințile. Și toată vijelia suferințelor vieții ei pustie, resplădită de dragoste, înfățișându-i-se într'o lumină fulgerătoare, se animă de el moale, dragăstos cu căldură, — o clipă. Numai o clipă, căci chipul Anetei o alungă de acolo numai decât.

O paloare de moarte acoperi frumoasa față a Susanei. Ochi-i se lărgiră, parcă ar fi zguit-o o arătare fioroasă.

Costică scuturat de neliniște o prinse în mâni. La atingerea mânilor lui moi, mătăsoase Susana își mai veni în fire.

— Nu, nu te-ai putea iubi, s'ar prăbuși liniștea atâtor suflete, — șopti, vrând să plece.

— Cum, vrei să fugi de înaintea fericirii noastre?... vorbea el aprins, oprind-o de a pleca.

— S'ar putea să mă părăsești în ziua mea cea mai însemnată, când inimile noastre s'au găsit și simțirile înfrânate atâta vreme, reversându-se pe chipu-ți de inger, mi-a fost dat să te văd o capod'operă, a cărui faimă va trece hotărâtă preamărind veșnic și pretutindeni frumosul tău potret.

Susana dete un țipăt de groază.

baza institutelor noastre de credit e altruismul. Și aci e fals. Iși exprimă apoi dorința, ca cuota munificenței, împărțită anual din partea băncilor noastre, să fie sistematic și unitar folosită. Iar aci are toată dreptatea. Dar cu nici una nu are norocul să-i împărțăm vederile. Cu ultima nu, deși o aprobăm, fiindcă o ținem tot atât de irealizabilă în situația de azi, ca și „colecta creștarului” la aparență tot atât de ușoară și tot atât de puțin irealizabilă — deși zis e evident ușor: trei milioane de Români dau trei milioane de creștari, fac anual treizeci de mii de florini... ideal; dar de făcut imposibil.

Iar prima teză nu i-o putem admite, fiindcă altruismul și când s'a născut a fost minciună, iar azi și ca minciună începe să devină anahronism! Va zice d. Osvadă: uf, cât cinism! Va zice, dar de cugetat, tot ca noi cugetă. Iar noi zicem, că altruismul astăzi îl exercită numai babele, cari nu mai au dinți să roadă. Ba nici ele nu pe cel adevărat, care nici nu există — după vorba bietului Român năcăjit: „Tu muere, până erai bătrână, dai tot la ibovnici: și n'am astrins nimic; acum, că și-au căzut dinții, duci tot la popa: și nu ne-om alege cu nimic”.

Așa-i d-le Osvadă. Unde-o să vezi azi altruism, nu-i prea crede. Se dă și se cam face: pentru ertarea păcatelor. Iar aci e inevitabilul egoism.

Nu, nu d-le Osvadă. Băncile noastre, ca și toate instituturile similare ale lumii își au geneza în dorul ciștigului. Capitalul doar pretutindeni plânge după procente, în toată lumea ca și la d-ta, la Hunedoară. Iar scopul lor nu e ca să împartă milă. Ci ca să dea, celor, ce au luat. Și să iee de la cei, ce au dat. D-ta ești doar director de bancă și financier de seamă și ne vei înțelege. Doar nici poporul românesc nu are lipsă de mila băncilor, mai mult doar băncile de îndurarea lui.

Altcum am sta de vorbă, dacă ne-ai fi pus teza astlei:

„Băncilor! voi aveți datoria, să jertfiți mult pentru stărpirea analfabetismului, pentru că iscusința scrisoarei, vă garantează mai mult polițele escomptate”.

„Băncilor! aveți datoria, să jertfiți pentru promovarea culturii, baza productivității mai intense, pentru că dând mult, veți avea de unde să luați mai mult.”

Portretul ei?!

Parcă abia acum își dădu seamă ce a făcut și ce poate urma de aici și tremurul spaimii ce o cuprinse, îi năluci în lumina minții pe bărbatul ei crunt. Un frig jilav îi fugi pe sub piele înfiorându-o toată. Pe trup parcă i-se urca înnoțând-o, făcându-se stăpân, un șearpe hidos, rece: viața ei.

— Mă omoară, — i-se desprinsese de pe buzele zvâcnitoare, învinețite, ca un geamăt de durere, prăbușindu-se într'un jălț, pământic, frântă, cu răsufierea ruptă cu ochii rătăciți, goi, atânși.

Văzându-se în gând sub picioarele soțului răpit de o turbare oarbă, o desnădejde sălbatică îi crâncenă carnea, îi întunecă lumina gândirii, înghețându-i toată zvâcnirea.

Din fața ei frumoasă pieri orice viață, orice însuflețire. În trăsăturile așa de strălucitoare mai adineori, își infipsea urmele blestemului cel mai cumplit: răvășirea minții.

Pironit în loc de spaimă, Costică o privi un răstimp buimac, apoi cuprinzându-o cu brațul încercă s'o mângâie:

— Susano dragă, în loc să fi veselă, să prăznuim izbânda ce-ți dătoresc ție, tu ești tristă, te lași în voia desnădejei... de ce?... nu pricep. Lasă gândurile negre și privește ce bine și-l-am nimerit portretul...

— Ha, minți, minți, — sări în sus la acest din urmă cuvânt Susana, până atunci nepăsătoare. — Portretul meu, — tipă smucindu-se din brațele lui, — minți... nu vezi cum rânjește?... e un cap de mort... ajutor!... mă omoară — și cu un râs înfiorător s'a repezit de a luat paleta plină de vâpșe și a svârlit-o în portretul ei minunat, nimicind deodată cu el și nădejile artistului izvoditor.

Când veni Aneta într'un suflet la țipătul sfâșietor ce răzbătu casa, nu mai putea decât plânge atâtea nădejdi frânte.

„Băncilor! voi trebuie să lărgiți, iar nu să secați isvorul, nu în interesul vostru, cari achitați după picăturile apei lui!”

Nu-i vorbă: astfel pusă teza, e poate mai aspră la aparență. Dar d-ta ne vei înțelege d-le Osadă, ești doar director de bancă și financier cu viitor și om real și ne vei crede, când zicem, că azi și'n totdeauna: „Egoismul bine pricept e de preferit vecinic falșului altruism”.

Iar noi credem, că disconsiderându-ți „confesia” în punctul acesta ne-am înțeles și te vei fi desmetecit de frazele altruiste ale „băteților”.

Și uite. Incheierea săptămânei ne-a prezentat o dilemă: cui să-i credem în chestia împăcării cu „Independenta”? I d-lui dr. Oncu, „îmbătrânit în cinste”, ori d-lui dr. Maniu, pe care cinstea l-a făcut bătrân, înaintându-l între primii din Senat?!

Noi însă nu putem esita, doar am văzut cu ochii și am auzit cu urechile. Și încrederea noastră o punem în cumpăna d-lui dr. Maniu.

Iar față de scrisorile d-lui dr. Oncu — ne aducem cu pietate aminte, că... eram odinioară și noi băieți desmățați acasă și făceam câte nebunii... dar când era la răspundere, venia blajinul bunic și el ne scuza și el ne învăța să spunem neadevărul și el mințea pentru noi, ca să scăpăm din încurcătură.

Numai astfel putem înțelege situația, în care a ajuns d-l dr. Oncu, „bunicul blajin” al desmățaților „băieți”. I-a învățat să spună neadevărul și a mințit pentru ei. Ca să-i scape de pacoste. Bine. Iertarea, dar, celui ce mult știe iubi.

Dar nici comitetului, ca părinte, să nu i-se conteste îndreptățirea, ca pe „băieții” desmățați, să-i ia la răfuială, iar „bunicului blajin” să-i facă muștrarea, firește cu respectul convenit.

Așa se întâmpla doar și la noi acasă și așa se face și azi în casele, unde sunt băieți răsfățați și bunici prea blajini.

„Independenta” măcelărește pe d. V. Goldiș, pentru că în „Românul” a ridicat pe d. N. Oncu până la ceriu. Și arată cu multă satisfacție, că acum 8 ani și d. Goldiș a lăudat în „Tribuna Poporului” pe d. N. Oncu. Independenta a uitat însă, că numai în anul trecut ea a scris articol de fond în lauda d-lui V. Goldiș, iar acum îl face troacă de porci. Ii facem însă Independentei plăcerea și recunoaștem, că d. Goldiș a păcătuit, când a lăudat pe d. N. Oncu.

Plagiat. E grozav. „Românul” plagiază. E dovedit. A tăiat cu foarfecile câteva rânduri din altă gazetă. Miră-te lume și te uimește. Plagiat. Și păcatul acesta îl recunoaștem. La noi în redacție, zău, sunt și foarfeci. La „Tribuna” nu sunt? În schimb noi recunoaștem, că „Tribuna” nu lucră cu foarfecile. Ea este duhul original al domnilor S. Bocu și Iosif Scheopul.

CRONICA EXTERNĂ

Criza din Rusia.

În zilele trecute am înregistrat știrea despre demisia prim-ministrului rus Stolypin. În cercurile politice ale Rusiei, această știre a aflat un răsunet nu prea îmbucurător, de oare ce se știa pe de-o parte, că Stolypin se bucură de toată încrederea Țarului, iar de altă parte Stolypin trecera de un om destul de liberal pentru stările politice rusești.

O altă personalitate, care să-i ocupe locul mai nu se prea găsea în Rusia. Țarul, se vede a cumpănit aceste împrejurări și într'o audiență acordată acum în urmă, l'a însărcinat din nou cu conducerea guvernului. Unele știri vestesc, că Stolypin și-a revocat demisia, altele, că demisia lui n'a fost primită de Țar.

Cauza căderii lui a fost politica urmată în ce privește cuceririle naționale și obstrucția octobriștilor. Insuș Țarul l-ar fi desavuat pe Stolypin la un prânz pentru această politică a lui, iar Stolypin și-a tras consecvențele.

La formarea noului ministeriu însă s'au ivit greutăți cu privire la persoana ministrului de interne și atunci s'a întâmplat acel lucru rar în Rusia, că Țarul să trimită la Stolypin o persoană din anturajul său, care să-l roage să ră-

mână și pe mai departe la postul său. Căci în statele din apus sunt nenumărate cazuri, ca suveranii să roage pe miniștri să-și reocupe postul, dar în Rusia n'a fost aceasta datină. Când Giers și-a înaintat lui Alexandru III demisia, acesta i-a răspuns: „Vei merge atunci, când te voi trimite eu”.

Țarul actual nu este mai puțin autocrat, decât tatăl său.

Dacă deci știrile despre o revocare a lui Stolypin în forma de mai sus se vor adevăra, atunci de bună seamă, că în consiliul familiar al Țarului, s'au invocat motive ponderoase în favorul lui Stolypin. În legătură cu aceasta se mai colportează și aceea, că deputații Trepow și Durnow, cărora se zice, că și-a exprimat Țarul nemulțumirea sa față de Stolypin, vor fi excluși din parlament.

Aceasta ar dovedi în mare măsură, că Țarul n'a făcut, acele comunicațiuni și că Stolypin a căzut jertfa unei intrigi a acestor deputați, cari își vor primi prin excludere pedeapsa bine-meritată.

Aceste însă toate sunt motive mici și neînsemnate, cărora se atribue revocarea lui Stolypin. Trebuie, că sunt alte motive cu mult mai grave de natură internă, cari au necesitat această procedură și acestea sunt la cazul împrejurările critice din Rusia, cărora Stolypin le-a putut da cel puțin în parte o desvoltare mai pacinică și normală. Și nu se poate tăgădui, că în prezent în Rusia situația nu este chiar prea favorabilă pentru o schimbare atât de radicală, cum ar putea produce un eventual nou guvern. Căderea guvernului Stolypin ar fi avut ca urmare un guvern reacționar, de care se tem chiar și octobriștii și ca-deții. Dacă va rămâne Stolypin, va dăinui și politica profesată de el, ba va avea mână și liberă în activitatea sa, ca până aci.

Pentru rezolvarea atât de favorabilă a crizei pentru Stolypin are merite deosebite cumnatul Țarului, principele Alexandru Mihailovics. Acesta este un prieten intim alui Stolypin și se bucură de cea mai mare trecere și încredere și la Țar. Deja în trecut, principele a desvilit multe intrigi șesute împotriva lui.

Întrepunerea lui în cazul de față a avut la Țarul atâta efect, că Țarul va da expresie încrederii sale față de Stolypin chiar și în public.

Și Țarevna văduvă are toată încrederea în Stolypin. Deci e probabil, că aceștia s'au întrepus mai mult pentru Stolypin, ale cărui servicii de altfel pentru tronul Țarului și pentru Imperiu le recunoaște și însuși actualul Țar Nicolae.

Criza din Italia.

Prim-ministrul Giolitti a toastat în privința formării cabinetului cu șeful socialiștilor Bissolati. Acesta a pus trei condițiuni:

Reforma electorală pe bazele cele mai largi, reforma dărei, formarea cabinetului curat numai din elemente liberale, Bissolati a abzis de a patra condițiune, care a fost reducerea cheltuielilor de înarmare, deoarece Giolitti i-a spus înainte, că aceasta este imposibil.

Dacă vor avea rezultat tratativele lui Giolitti, atunci Bissolati va ocupa portofoliul ministrului de agricultură și partidul socialist își va da guvernului tot concursul său. Bonvoni va fi ministru de finanțe, iar Cabrini secretar de stat.

După ultimile știri probabil vor rămânea în postul lor și ministrul de războiu și ministrul de externe San Giullano, despre cari se zicea, că se vor îndepărta din posturile lor.

Criza din Bulgaria

Șeful liberalilor progresiști, Danew a fost însărcinat cu formarea cabinetului.

El a fost primit în audiență de regele, unde s'au urmat consilii asupra formării unui cabinet omogen ori coaliționist. Tratativele dintre Danew și între șeful coaliției au fost fără rezultat. Dacă nu va succeda să ajungă la înțelegere cu acesta, Danew este aplicat să facă o jertfă, să se retragă și să dea șefia șefului liberalilor naționali, Geschow.

Litere — Arte — Științe

LINA

„Unde ești Ilină hai?!
(Strigă mă-sa din porțița)
Ian mai las'o-n foc uliță
Și mai dai în Turci, flăcăii.
Vin' de cerne-odat' făina —
C'apoi, ja — să nu port vina
De-i mânca bătăi“.

Lina mâniașă foc,
Intră-n tindă, ese-n curte
Nu știa de cin' s'asculte —
N'avea stare într'un loc.
Dorul o așteapt'afară —
Mă-sa o face de ocară —
Mai la vale-i joc.

„Fetele-s la horă, mamă...
Eu nu-s fată, ca oricare,
Și-apoi azi e sărbătoare
De păcat 'mi-e numai teamă.
Eri mi-a zis Ionuț: „Tu soră
Mâne ne 'ntâlnim la horă —
Dar de bundsamă...“

Are cin' să stea pe-acasă,
Sunt urite-n sat — o sută...
Că-s voinică și nu-s slută,
Mamă tu să fi făloasă.
Ei acuma răzi de mine!...
Dar te uită numai bine,
Nu sunt eu frumoasă?...“

Nițu popii Saie.

Fenomene atmosferice pe vârful munților înalți

Se știe, că pământul e încunjurat de o pătură de aer, care e mai deasă jos la fața pământului și e tot mai rară cu înălțimea. Dela o înălțime de 200 kilometri în sus, chiar dacă se mai află ceva aer, el e așa de rar, încât nu se mai poate constata. Până la 200 klm. înălțime, prezența aerului s'a putut constata din meteoriți. Aceste mici corpuri solide de origine cosmică, trecând prin atmosferă, mai jos de 200 klm. înălțime, se aprind și devin vizibile, deci până la 200 kilometri înălțime rezistența aerului e apreciabilă.

Pentru respirat însă deja la o înălțime de 6 până la 8 klm., aerul e prea rar, neindestulitor și aeronauții trebuie să-și ia cu dânsii proviziuni de oxigen.

Micile baloane-sonde, numai excepțional se ridică până la o înălțime de 30 kilometri.

Apăsarea, ce exercită această pătură de aer asupra suprafeței pământului și a corpurilor dela suprafață e egală cu apăsarea unei pături de mercur în grosime de 760 milimetri (înălțimea mijlocie a barometrului cu mercur), sau cu apăsarea unei pături de apă cam de 10 metri grosime.

Apăsarea aerului însă nu e constantă, că se schimbă mereu. Furtunile și ploile se anunță mai totdeauna cu o cădere a barometrului, adică a apăsării aerului. Ridicându-ne cu balonul, sau suind pe munți, vom constata de-asemena o cădere a barometrului, a presiunii atmosferice, căci cu cât suim, cu atât avem tot mai puțină pătură de aer de-asupra noastră, deci și presiunea acestei pături e tot mai mică. De aceea barometrul se poate folosi și la măsurarea înălțimilor, adică știm proporția în care coboară barometrul cu înălțimea.

S'a constatat, că la început la o înălțime de 10 metri, corespunde o coborîre de 1 mm. la barometru. Cu înălțimea însă, proporția aceasta se schimbă și e tot mai înceată. S'au găsit însă formule matematice pentru această proporție.

Să vedem acum câteva fenomene interesante pe munții înalți, în parte după comunicările directorului observatorului Monte Rosa, C. Alessandri.*)

*) Buletinul societății astron. franceze (1908).

Pe unul din piscurile cele mai înalte ale muntelui Rosa e ridicat un observator, la o înălțime de 4560 metri. Lucrările în observatoriu se fac numai în decursul verii, căci iarna din cauza viscozelor de omăt și a frigului orice comunicațiune între observator și lumea externă e imposibilă. Temperatura în decursul verii nu suie nici odată peste temperatura gheții și coboară până la 20 grade C. de frig. Un termometru minimal lăsat înlăuntru peste; iarna a arătat 39 grade de frig, afară de sigur a fost și mai frig.

Unul din fenomenele, de cari te lovești mai iute acolo, fiind cel mai aproape de exigențele naturii noastre, e greutatea de a-ți ferbe cum se cade alimentele. Cauza e presiunea atmosferică mică. Apa ferbe la o temperatură de 100 grade C. sub o presiune atmosferică de 760 mm. Cu cât e presiunea mai mare, cu atât îi trebuie o temperatură mai înaltă, ca să fearbă și cu cât e presiunea atmosferică mai mică, cu atât ferbe la o temperatură mai mică. La o scădere de presiune de 27 mm. corespunde o scădere a temperaturii de ferbere cu un grad. La înălțimea observatorului de pe Monte Rosa presiunea atmosferică mijlocie e numai de 435 mm., deci cu 325 mm. mai mică decât la suprafața mării. Temperatura ferberii e cu vre-o 13 grade mai mică. Apa deci ferbe acolo cam la 87 grade căldură. Înzădar am face foc cât de bun, apa ajungând la temperatura ferberii, ferbe și se prefăce în vapori, dar temperatura ei nu se ridică mai mult, iar alimentele ferb anevoie la o temperatură așa joasă. De aceea se folosesc acolo pentru fert oale de ale lui Papin, cari altcum fac bune servicii și în văi. Acestea fiind închise, vaporii ce se formează în oală măresc presiunea, așa că apa nu poate ferbe, decât la o temperatură de tot înaltă.

Alt fenomen interesant e slăbirea sunetului. O descărcare de pușcă pe munți înalți nu ne mai jenează urechile ca în văi. Undele sunetului se propagă prin aer. Cu cât e mai rar aerul, cu atât e mai slab sunetul, iar în vid (spațiu gol de aer) sunetul nu se mai poate propaga. Un clopoțel pus în mișcare sub un clopot, din care s'a scos afară aerul, nu dă nici un sunet.

Cerul văzut de pe munți înalți e mai negru, căci culoarea albastră vine dela aer. Cu cât aerul e mai rar, mai puțin, culoarea albastră dispăre. Stelele apar acolo mai strălucitoare, dar cu o lumină mai liniștită, nu schintează ca în văi (aici din cauza vaporilor de apă). Stelele mai luminoase se văd și ziua.

Lumina soarelui (ca și a stelelor) acolo sus e mai intensivă și e vătămătoare pentru ochi și pe. Aceasta din cauză, că razele cele mai intensive — albastre — sunt mai tare absorbite de atmosferă; acolo sus însă pierderea de raze albastre e încă puțină.

Fenomenele electrice încă sunt acolo mai dese, dar nu așa violente ca la șes. Focurile Sainte-Eline (fenomene electrice luminoase) sunt deosemena mai dese. Apropiind mâna de un corp conducător izolat de pământ din punct de vedere electric, sar schinte electrice de mai mulți milimetri lungime. Corpurile sunt mai tare încărcate cu electricitate sub influența electricității atmosferice.

Vânturile suflă acolo mult mai violent decât la șes. Și „concertul infernal al vântului e complectat prin vuetul lavinelor, a trăsnetelor și fulgerelor“.

Și în mijlocul acestor concerte sălbatice, dar grandioase ale naturii, de cari nu era chip să se apropie ființă viețuitoare, azi omul a pus stăpânire și-a așezat locuința comoadă, de unde poate admira și studia fenomenele și secretele naturii. Adeseori norii se extind ca o mare molatică la picioarele privitorului extaziat, despărțându-l de restul lumii. Abia ici colo se ridică câte un pisc de munte, ca o insulă din mijlocul mării de neguri.

Ce sălbatice și impozant totodată trebuie să fie acolo în mijlocul iernei! Dar atunci omul se retrage, nimeni nu rămâne martor naturii, fie în

revoltă, fie în tăcerea solemnă a spațiului înghețat.

În liniștea de ghiață numai instrumentele înregistrătoare își fac acolo singure datoria impusă de om, care le-a dat ființă.

De pe aceste piscuri solitare din aceste oaze a liniștei eterne, coborîte pe pământul nostru din infinit, să aruncăm o privire în viitorul pământului, când aceste oaze se vor extinde peste văi și liniștea eternă cucerind pas cu pas, va pune stăpânire peste întreg pământul. E așa de potrivită pentru subiectul nostru admirabila poezie în proză „un dialog“ de Turghenef, o adevărată poezie a naturii și a veșniciei“.

Munții Jungfrau și Finsteraarhorn, ca doi moșnegi uriași, cu creștele veșnic omătate, cărunte, cu pletele albe de neguri spulberate în vânt, stau de vorbă din când în când, la zeci de mii de ani, clipe trecătoare în fața veșniciei.

„Ce se petrece jos în văi?“ întrebă Jungfrau în tinerețea pământului nostru.

Și răspunde Finsteraarhorn: „Nori groși învălesc pământul... Așteaptă!“

Trec alte mii de ani — o clipă.

„Ei, și acum?“ întrebă Jungfrau.

„Acum văd; acolo jos e totul ca mai înainte: împetrișat și mic. Ape albastrii, păduri negre și grămezi cenușii de pietre. Și în jurul lor mișună găze, știi, de cele cu două picioare, cari pe noi încă nu ne-au putut murdări nici-odată“.

„Oameni?“

„Da, oameni“.

Trec alte mii de ani — o clipă.

„Ei, și acum?“ întrebă iarăși Jungfrau.

„Se pare, că găzele s'au împușinat, s'a mai limpezit în văi, apele s'au mai retras, pădurile s'au rărit“.

Trec iarăși mii de ani — o clipă.

„Ce mai vezi acum?“ întrebă Jungfrau.

„În jurul nostru, în apropiere e deja curat, numai colo în depărtare, în văi mai zăresc încă pete și mai văd ceva mișcare ca și înainte“.

„Și acum?“ întrebă Jungfrau după alte mii de ani — o clipă.

„Acum e bine pretutindeni“ răspunde Finsteraarhorn. „Ori unde mă uit, totul e alb și curat... pretutindeni ghiață și omăt, ca la noi. Totul e încremenit. Acum e liniște și bine“.

„Bine“ repetă Jungfrau. „Dar am flecărit destul, moșnege. Acum putem să dormim“.

„Să dormim“.

Și urieșii munți dorm; și doarme cerul limpede verzui peste pământul amuțit pentru totdeauna“.

I. Corbu.

ECONOMIE — INDUSTRIE — COMERT

O bancă românească care face multe pentru neam

Toate băncile românești, cercă să se achite față de neam, lucrând și contribuind, unele mai mult altele mai puțin pentru binele obștesc, după cum e numai dărnicia acționarilor, ci mai ales, după cum e și priceperea celor ce conduc institutetele. Între băncile noastre, cari își înțeleg bine și pricep bine chemarea de institutete economice românești, mie mi-e drag se pun „Economul“ din Cluj, dacă nu în locul prim apoi de sigur la loc de frunte.

Am la mână raportul (și bilanțul) direcțiunii cătră adunarea generală. Și cum anul acesta e an iubilar, raportul e mai amănunțit, așa, că cel ce caută poate să-și facă o icoană despre felul cum a lucrat acest institut în decursul celor 25 de ani, și mai ales despre felul cum și-a înțeles și își înțelege acest institut misiunea de bancă românească.

„Economul“ a fost fondat la anul 1886 de un grup de bărbați din Cluj, cu sprijinul unor corporații și demnitari. Capitalul social în primul an făcea 69 mii cor, venitul net 4516, cvota filantropică 308 cor. La 1890, capitalul social s'a ridicat la 100 de mii, venitul acestui an face 13

mii, din care pentru scopuri filantropice se dă 1111 cor. Astăzi capitalul social e 400 de mii. Venitul anului ultim face 70 de mii, din cari aproape 10 mii s'a votat pentru scopuri filantropice culturale.

Va să zică acest institut nu numai acum la anul jubilar, acum când fondurile de rezervă ating suma de 279 de mii cor. a contribuit cu sume mari pentru diferite scopuri bune, ci chiar și în primii ani când lupta cu greutatea începutului și când rezerva, tăria unei bănci era disparentă. Nu însă mărimea cvotei filantropice e aceia ce îmi împune mie, ci felul cum conducătorii acestui institut au știut să vină într'ajutor atât școalei, bisericei și studențimii din Cluj, cât și poporului din jur. Pentru școala românească din Cluj, „Economul“ a acordat dela 1907 încoace în fiecare an câte 2200 coroane iar pentru noua biserică ce se va zidi, a creat un fond, care azi face aproape 16 mii coroane și pe care direcțiunea ar dori să-l ridice la 30 mii cor.

Pentru a veni într'ajutor studențimii din Cluj, *Economul* în toamna anului 1902 pune bază la masa stud. academici. De pe masa aceasta în anul prim s'au hrănit numai 6 stud. De atunci încoace, an de an s'a înmulțit numărul băeților, cari s'au împărțit de masa aceasta. Astăzi, când la apelul „Economului“ au contribuit și alte bănci românești, precum și câțiva fruntași români, masa academică hrănește 25 de băeți.

Pentru țărănimea din jurul Clujului *Economul* a pus bază la așa numitul *fond școlar*. Din fondul acesta după cum se spune în raportul mai sus numit: „s'a votat s'bvntenii la 12 școale sătești cerând pe deasupra o corelație între cultură și economie“, adică direcțiunea „Economului“ a cerut dela cei ce conduc școalele împărțite de ajutor, ca să-și deie silința de a înființa la satele lor *reuniuni agricole, să țină cursuri pentru analfabeti, să combată alcoolismul să lupte contra proceselor fără rost etc.* „Economul“ mai are apoi meritul de a fi înființat și alimentat 10 însoțiri de credit sistem *Reiffeisen*. Și pentruca însoțirile astea sătești să iee un avânt cât mai mare, direcțiunea „Economului“ a decis crearea unui nou *post de revisor*, a cărui chemare să fie, pe lângă revizuirea însoțirilor ce există, înființarea de noi și cât mai multe tovărășii economice. Va să zică, noul post ce-l creează *Economul* nu va fi un post de funcționar de bancă, ci respectivul așa numit *revisor*, va fi un apostol al tovărășiilor sătești un conferențiar ambulant, un sfătuitor practic în cele economice pentru țărani români din jurul Clujului.

Pentru dezvoltarea spiritului de cruțare la tinerimea de pe la școalele medii, direcțiunea „Economului“ a distribuit o mulțime de corsete (pușculițe) pe la liceele românești precum și pe la diferite cursuri superioare.

Succesele însoțirilor *Reiffeisen* precum și faptul, că în piața Clujului țărănul român aduce multă marfă aleasă, pe care însă o vinde prost și întors din aceiași piață, țărănimea din jur cumpără multe mărfuri, de cele mai multe-ori rele, dar cu bani scumpli, au făcut ca direcțiunea „Economului“ să se ocupe serios cu înființarea unei centrale pentru valorizare și mijlocire. Spre scopul acesta direcțiunea acestui institut promite a studia chestiunea aceasta, „atât la centru cât și prin delegați“.

Cu un cuvânt „Economul“ cerează toate căile pentru, ca Românul să înainteze pe toate terenurile, dar mai ales pe cel economic, pe care suntem și mai rămași. Calea cea mai bună, se pare a o fi aflat prin introducerea însoțirilor *Reiffeisen*. Mai ales dacă însoțirile acestea sătești se vor zidi pe o bază curat „reiffeisiană“. În felul acesta, mai ales banca „Economul“ va putea avea mândria de a zice, pe dreptul, că a făcut mult pentru înaintarea economică a poporului din jurul Clujului. Iar pilda aceasta ar fi bine să o urmeze cât mai multe bănci românești și fără multă trăgănare.

A. Oțoiu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 27 Martie 1911.

De-ale noastre.

Când cu copita ne lovi Pegasul,
Durerea o 'nghițirăm și necazul.
Dar' când măgarul, boul și ariciul
Obraznici scuipe — îi pleznim cu biciul!
Frunzuliță.

Conferința despre „Telegrafia fără sârmă“. Eri am avut prilejul deosebit de plăcut să auzim o prelegere dintre cele mai conștiincioase și mai instructive lămurindu-ne profesorul d. Vasile Micula în mod popular principiile telegrafiei fără fir cu instrumentele muzeului fizic al seminarului diecezan. Îi suntem mulțumitori d-lui profesor pentru prelegerea sa valoroasă prin care a contribuit mai mult decât oricare conferențiar de până-acum la popularizarea celei mai reale științe.

Așa înțelegem popularizarea științei. Și așteptăm o serie de astfel de prelegereri din domeniul fizicii dela d. profesor Micula, care s'a vădit un conferențiar iscusit, care conduce ascultătorii săi începând dela cele mai elementare principii până la invențiunea ingenioasă a marilor fizicieni, care storce admirație generală, demonstrând cu multe experimente evoluția naturală a unui principiu fundamental până ce culminează în cutare invențiune.

În felul acesta ne-a condus eri dela experimentul simplu cu vergeaua de cauciuc și sticlă producând electricitate pozitivă și negativă prin toate fazele progresului acestui principiu până la ideea lui Marconi a cărui merit de a inventa telegrafia fără sârmă îl constituie în urma invenției cohererului de către vestitul Branly, Combinarea generală și practică a fenomenelor electricității cunoscute până acum.

Prelegerea avântată a dtui Micula s'a încheiat apoi cu câteva încercări binereșite de a trimite slove telegrafice trimițând unda electrică prin mai mulți pereți.

Ceice se așteptau la o prelegere s'au înșelat plăcut, iar cei absenți pot regreta că au scăpat un prilej rar de a se desfăta în rezultatele uimitoare ale tehnicii moderne.

D. Aurel Ciato, directorul „Revistei politice și literare“, ne roagă să publicăm următoarele:

Declarațiune *).

Din nenumăratele scrisori, ce ne vin la redacție, ne-am putut convinge de marea confuzie, ce a produs între abonații și cetitorii revistei noastre, apariția unei noi reviste la Budapesta: „Națiunea“. Ni-se pun fel și fel de întrebări, căroră neputând tuturor în parte, *ne vedem silii* să dăm pe această cale lămuririle cerute. Revista „Națiunea“, ce apare la Pesta, este cu totul independentă de revista noastră, la apariția ei nu am contribuit cu nimic și nu stăm cu ea în nici un fel de legătură.

„Revista politică și literară“ nu numai că nu a încetat să apară, dar nici prin gând nu ne trece să-i sistăm apariția și chiar zilele aceste vor apare 2 numere conținând un material bogat din pana celor mai distinși scriitori ai noștri.

Toată confuzia regretabilă s'a putut produce în urma faptului, că și revista dela Pesta conține material politic și literar, și că și ea apare lunar, având același format, aceeași mărime, aceeași extensiune, aceeași împărțire a materialului, aceeași execuție tehnică, cu un cuvânt fiind în cele exterioare întru toate o copie reușită a „Revistei politice și literare“.

Blaj, 24 Martie 1911.

Aurel Ciato,
directorul „Rev. pol. și lit.“

*) Toate foile noastre sunt rugate să reproducă aceasta declarație.

Dela „Asociațiune“. Aducem la cunoștința onor. membri ajutători ai Asociațiunii, că expediția numărului 2 „Floarea Soarelui“, legendă de Ștefan Cacoveanu, din „Biblioteca populară a Asociațiunii“ e aproape terminată. În curs de trei săptămâni se va expedia și numărul 3. Din viața Sfinților: „Ioan gură de aur“, care e aproape tipărit. Iar până la sfârșitul lunii Aprilie se va expedia și numărul 4. „Povestea lui Harap Alb“, de Ion Creangă. Așa, că începând cu luna Maiu, apariția și expediția „Bibliotecii populare“ se va face la vreme. Rugăm deci pe toți membri ajutători să fte cu răbdare. Ca la începutul oricărei întreprinderi, întârzierile și neregularitățile erau cu neputință de încunjurat, mai ales, că numărul abonaților a întrecut toate așteptările noastre.

Neprevăzând, că se vor înscrie peste opt mii de membri ajutători, ca abonați ai „Bibliotecii populare a Asociațiunii“ nu am putut lua măsuri din vreme pentru înlăturarea întârzierilor și neregularităților. Putem asigura însă pe toți membri, că noi ne dăm silința să aducem expediția în rânduială. Și în curând o vom aduce.

Adeseori primim reclamațiuni dela membri, căroră, știm de bună samă, că li-s'au trimis numerile apăute din bibliotecă. În multe comune poșta sau primăria nu împarte broșurile trimise de aici, așa, că vina nu e a noastră, dacă abonații nu primesc biblioteca. Li rugăm deci pe toți cei ce în viitor nu vor primi numerele din „Biblioteca“ populară a Asociațiunii să le caute mai întâi la poșta sau la primărie și numai dacă nu le găsec acolo să ni-le ceară. — Sibiu, în 24 Martie 1911. Pentru biroul „Asociațiunii“: O. C. Tâslăuanu.

Din Luncani (în Bihor) primim șirele acestea: „Rugăm cu inimă fierbinte pe dnul redactor al „Poporului Român“ din Budapesta să iea înainte și să dea în foaie despre noua întâmplare ce a fost la noi în ziua de zăpost“...

Românii aveau permisiune (slobozenie) dela solgăbirău ca să joace, și aveau și lăutari tocniți. Dar nepriceperea lor și învățul rău i-a dus să-și petreacă în crășma jidanului Rusl Iános. Pe când jucau Românii, vin 4 jandarmi, strajameșterul cu soția, și ceilalți trei „cu alte muieri ce-și aveau bine“. Jandarmilor și crășmarului li s'a făcut de joc, și cum n'aveau ceteraș, au pus ochii pe musicanții Românilor. Atunci jandarmii au pus mâna pe pușcă, au început a da în dreapta și stânga, împrăștiind și fug rind pe cei ce-și plățiseră țiganii. Unii dintie oamenii noștri au fost bătuți rău, și gemeau acasă, — pe când liftele sălbaticе și-au petrecut până a doua zi către amiază.

Jandarmii ticăloși trebuie arătați la marii lor, să-i pedepsască, iar Românii noștri să învețe că: nu-i lipsă să-și facă petrecerea în crășma Ovreilor, ci la casa vr'unuia dintre ei, căci ar fi mai plăcut așa și lui Dumnezeu și oamenilor.

(„P. Rom“)

Concurs. Redacția ziarului „Pop. Român“ publică concurs de câte 50 coroane pentru trei conferințe populare, cu subiectele:

- 1) economic,
- 2) cultural general, și
- 3) literar.

Conferințele, cari se vor trimite la adresa arătată în fruntea „Poporului Român“, pe lângă calitățile de fond și de formă, pe cari trebuie să le întrunească orice bună conferință pentru popor, să fie scurte: între trei și patru sute de rânduri tipărite (cam 3—4 coloane din ziarul nostru). Conferințele pentru concurs să se trimită până în 10 Aprilie st. n.

Conferințele premiate redacția le va publica în „Poporul Român“, fără a da autorului plată deosebită pentru aceasta. Iar dintre cele nepremiate, redacția va întrebuința pentru ziar ceia ce va afla de cuviință, după ce se va fi înțeles cu autorii. Redacția ziarului „Poporul Român“, Budapesta. Rákóczi-ut 17. IV. 14.

Prăvălie nouă de ghetete!

Atelier de ghetete de bărbați și dame, se primesc comande după măsură, se fac părți superioare și cusături la ghetete cu prețuri moderate.

Klein Józsefné

Arad, strada Petöfi, în colț.

Moartea unui episcop. Episcopul romano-catolic din Nyitra, Bende a murit Duminecă noaptea.

Episcop din anul 1893. Din cauza etății sale înaintate a fost instituit pe lângă dânsul ca coadjutor cu drept de succesiune contele Wilhelm Batthányi, care va urma deci în noul post.

Necrolog. Aflăm cu regret pierderea lui Luca Filipaș, notar cercual, sublocotenent în rezervă în armata comună, care a încetat din viață după lungi și grele suferințe, Vineri în 24 Martie st. n. 1911, la orele 12 ziua în etate de 30 ani.

Rămășițele pământești ale iubitului răposat se vor așeza spre vecinică odihnă Duminecă la 26 Martie st. n. la 3 ore p. m., după ritul greco-catolic în cimitirul greco-oriental.

x Un institut de credit rom. caută un funcționar pentru o agentură într-o comună frunțasă românească. Reflectanții să aibă praxă în purtarea cârților necesare și în afacerea cărtei fundare. — Oferte cu indicarea pretenziunilor să se trimită la administrația acestui ziar.

Din patrie.

Crima feroasă a unor servitori. În măierștea Agoston de lângă Tard, alaltăieri noaptea 5 servitori înarmați cu furcure și băltașe au atacat familia spanului domeniului Armin Guttman, năvălind în locuință cu gândul de a prăda și ucide. Guttman se refugiase la măierștea învecinată, de unde a trimes jandarmii să scape dela moarte pe biata sa femeie și pe copii. Jandarmii au sosit chiar în cel mai critic moment, reușind să mântuie de sălbatecii atentatori familia ascunsă și intimidată. Servitorii au fost arestați.

Populația Ungariei. După ultimul recensământ, populația Ungariei e de 20,850.70 suflete, care se repartizează astfel: 18,230.490 pentru Ungaria propriu zisă 2,620.300 pentru Croația și Slavonia.

În comparație cu cifra recensământului de acum 10 ani, cifra de azi prezintă un spor de 20 la sută; creșterea aceasta se observă numai în ținuturile, în care majoritatea populației o formează Maghiarii; în regiunile locuite de naționalități se constată, din contră, o simțitoare scădere, — ceace se explică prin curentul de emigrare în America.

Spovadă unguerească. Spicuim dintr'un articol unguerească intitulat: „Nobili români în Ungaria” semnat de: Nagysolymosi Szabó Ferenc — următoarele:

Dupăce spune între altele, că regii Carol I., Ludovic I. și Sigismund împărțiau cu ambele mâni nobilii Românilor, continuă: „Și ridicarea la nobilie a lui Ioan Hunyadi — cel de origină română, tatăl regelui nostru Matia-cel-Drept: cade cam pe timpul acesta. Regele nostru Sigismund adevărat prin hrisovul de danie dto Oct. 1409 dăruiește lui Vajk pentru serviciile prestate moșia crăiască numită Hunyadvár.

„Regele Ladislau al IV. declară în edictul dat la 1456 pentru districtele: Lugoș și celelalte șapte, că „Românii nobili” se țin sub tribunalul ișpanului lor, iar de aici se poate face apelare la aula regească; o spune, că nobilii români sunt egali cu nobilii țarei.

„Boerii” făgărășenii încă îi putem socoti de nobli români...

„Despre multe familii unguerești nobile din Ardeal se poate autentic constata, că sunt de origine română...

„Se vede clar, că deja în 1345 erau nobili maghici de origine română, ceace dovedește, că din neamul acesta deja de pe atunci ieșiau la iveală astfel de individualități, cari, în urma vredniciei lor alese, erau ridicate în rândul nobililor. Nu pot deci sta acele minciuni absolut fără temei, și prinse din vânt, cari afirmă, că Români s'ar fi „furișat” aci din Moldova, ori că ar fi un neam perfid și dornic de răzbunare.

„E trist, că publicul maghiar numai din pamflete plătite ale jurnaliștilor de paradă și ale altor „savanți istorici”, asemenea nu maghiari, cunosc pe acel neam românesc, care pe urma evoluției sociale, în ciuda iobăgiei și a asupririlor de veacuri — totuș a făcut progrese frumoase.”
(„Unirea”).

Mănat de manie. Într'una din serile trecute înaintea edificiului polițienesc din Dobrișin s'au auzit strigăte după ajutor. Polițistul din serviciu a alergat momentan într'acolo, ca să se convingă, de ce este vorba. Ajungând la fața locului, a observat un tânăr, care striga neconținut să-l apere de câni. Dar câni, ca în palmă. Polițistul l-a dus momentan cu multă greutate la căpitanul poliției, care a început să-i ia interogatoriul. Tânărul a dat însă răspunsuri tot încurcate. L-au pus deci sub cercetare medicală, în care s'a constatat, că e nebun.

Tânărul e din Oradea-mare și suferă de mania, că-l prigonesc câni. În preziua acestei întâmplări a erupt din nou boala, și a tot fugit până la Dobrișin. Natural, că istovit de atâta alergare, a căzut în decursul drumului de mai multeori, încât în Dobrișin n'a mai putut sta pe picioare. A fost transportat la spital.

Din străinătate.

Călătoria Sultanului în Macedonia. Ministrul de război a primit înștiințare dela valiul din Ueskiub, că vre-o 15.000 musulmani, cer ca o favoare, să facă paza dealungul liniei ferate, cu prilejul călătoriei Sultanului în Macedonia.

Teribilă prăbușire de pământ. Sâmbătă după amiază la orele două s'a produs la Just o teribilă prăbușire de pământ care a îngropat cu desăvârșire sala de mașini a fabricii Draksel și comp.

Proprietarul care se afla în hală în momentul prăbușirii, a avut timp să se salveze împreună cu toți lucrătorii, la auzul zgomotului ce venea de departe. S'au prăbușit peste 100.000 metri cubici de stâncă și pământ.

Răscoala Arabilor. Guvernul turcesc, spre a pune capăt contrabandei de arme, care se practică pe o întinsă scară pe malul Yemenului din partea vapoarelor străine, a decis să declare malul mării de lângă Yemen în stare de asediu.

Izzet-pașa, comandantul trupelor însărcinate cu năbușirea răscoalei arabilor, a hotărât ca să stabilească la Menaha, cartierul principal al acelor trupe.

Comandantul expediției din Yemen telegrafiază că trupele, după o luptă de 6 zile, au pus stăpânire pe opt pozițiuni lângă Pifhuk. Rebelii au suferit la 9 Martie o mare înfrângere.

Acțiunea bandelor Macedonene denunțată de un deputat bulgar. Deputatul bulgar Doreff a interpellat pe ministrul de externe, dacă s'au făcut demersuri pe lângă guvernul bulgar și marile puteri, spre a le atrage atenția asupra pregătirilor făcute la Sofia în vederea acțiunii bandelor macedonene. Camera a încuviințat această interpellare și a aplaudat.

Drama familiară din Anglia. Misterul de care era înconjurat tragicul sfârșit al soților Berndt e lămurit.

S'a stabilit că Berndt și-a împușcat soția încă de Luni seara, a închis-o în casă și s'a dus la Londra unde a spus mai multor amici, că pleacă în America.

A doua zi s'a reîntors la vila sa unde s'a sinucis.

Berndt conducea mai de mult o agentură comercială la Berlin. La vârsta de 70 de ani a plecat la Londra unde s'a căsătorit cu o englezoaică.

Intervenția militară a Statelor-Unite în Mexico. Situația în Mexico agravându-se mult în ultimele 48 ore, o intervenție militară a Statelor-Unite devine inevitabilă, E probabil că aceasta se va întâmpla chiar zilele acestea.

Ziarele asigură că Mexico a încheiat cu Iaponia un tratat de alianță defensivă.

Președintele Diaz a comandat în Anglia și Franța 50.000 granate și mai multe mitralieze.

Se anunță, că guvernul mexican a decis să cedeze revoluționarilor și să introducă votul universal. Tot odată le va acorda și câteva locuri în minister.

Fraude în marina bulgară. Din Sofia vine știrea, că s'a decis darea în judecată a comandantului flotei bulgare de pe Marea Neagră, Dimitrieș, pentru abuzuri și fraude.

Deasemenea vor fi dați judecății câțiva ofițeri superiori de marină, printre cari și fostul amiral al flotei bulgare francezul Buisson.

Știrea aceasta a produs mare senzație în întreaga Bulgaria, de oarece se știe, că Buisson a organizat marina bulgară, fiind trimis aci de către guvernul francez.

Regele e foarte nemulțumit de acest proces, care e și una din cauzele dizgrației fostului ministru de război, generalul Nicolaieff.

Turcia își sporește flota. Camera a început discuția bugetului marinei. Comisia petițiilor a propus să se amâne această discuție, deoarece șantierul Palmers a înaintat o adresă prin care se declară gata să reducă o 600.000 lire din prețul fixat de firma Armstrong pentru construirea a două „Dreadnought”-uri.

Ministrul s'a ridicat în contra amânării, declarând că se negociază și acum asupra prețului și că contractul nu va fi încheiat decât probabil săptămâna viitoare.

Ministrul marinei a amintit că după ce se vor termina aceste două „Dreadnought”-uri adică după doi ani, Turcia va mai trebui să-și sporească flota cu toate că nu are nici o tendință agresivă.

Apoi ministrul a anunțat că va elabora un program naval pentru o perioadă de 10 ani.

Vizita suveranilor Italiei la Sofia. „Balkanska Tribuna” află că perechiă regală italiană va vizita vara asta, Sofia, Belgradul și Constantinopolul.

În capitala Serbiei regele Victor Emanuel și regina Elena vor sta două zile. De acolo, însoțiți de regele Petru și principele moștenitor Alexandru, se vor duce la Sofia, iar de aici în capitala Turciei.

Arestări politice în Rusia. Din Petersburg se anunță, că scriitorul Russenov și fiul său în vârstă de 16 ani au fost arestați pentru agitație politică. Au fost de-asemenea declarați arestați toți oaspeții săi: publiciști, medici și ziaști, în timp ce poliția făcea percheziție la domiciliile lor.

În urma acestor percheziții 7 dintre oaspeții au fost menținuți arestați, pe când ceilalți au fost puși în libertate.

Agitația podgorenilor din Franța. Podgoreni din departamentul Aube, cu toate promisiunile guvernului, că va cerceta în deaproape revendicările lor, satisfăcându-le în limitele posibilului și ale dreptății, sunt hotărâți să nu desarmeze până nu vor avea câștig pe toată linia.

Primarul demisionat al orașului Troyes într'un interview, descrie în culori negre sguđuitoarea stare de mizerie a viticultorilor din părțile excluse din teritoriul delimitat al viței de Champagne. Podgoreni aceștia au ajuns la sapă de lemn, pieritori de foame.

Ei vor ținea mâine, în trei puncte diferite ale departamentului câte un meeting, la cari se vor arde somațiunile de plată ale birului.

Tratatul Mexicano-Japonez. Ziarul „Herald” din Londra, află că tratatul secret mexicano-japonez, a existat, acum însă s'a anulat cu consimțământul ambelor țări din cauza demonstrațiilor militare ale Statelor-Unite, spre a se evita complicațiuni cu republica americană. Japonia a și declarat că renunță la stațiunea mexicană de cărbuni.

DIN ROMÂNIA

Scumpirea chirilor

În ultimii ani chirile s'au sporit într'un mod uimitor la noi. Locuința care acum 5-6 ani se închiria cu 4-500 lei lunar azi se închiria cu 1000-1200 lei! Nicăiri nu se poate găsi o casă convenabilă cu trei odăi și dependențe fără 1500-2000 lei lunar. Scumpe și incomode, — așa sunt locuințele.

Pentru prevenirea acestui rău, care a ajuns una din cauzele principale de sărăcie, guvernul liberal a înființat o „casă comunală”, a cărei menire este să clădească locuințe ieftine și igienice pentru populația nevoiașă.

Actualul guvern, convins de necesitatea de a se urma opera începută de liberali, a hotărât să ia o serie de măsuri cari vor da desigur roade foarte bune. — Așa, d. Marghiloman, ministrul de interne, a hotărât să înlesnească, după sistemul aplicat la Berlin, mijlocul de a se construi case igienice pentru 1000 de funcționari administrativi. E vorba de-asemena ca primăria să intervina printr-o politică constantă favorabilă construirii de case pe locurile virane din București.

Unii propun ca să se imiteze sistemul practicat în Budapesta. După cum se vede, n'are dreptate contele Tisza când afirmă că la noi nu se poate vorbi nici odată în mod favorabil de lucrurile din Ungaria. N'au vecinii noștri unguri decât să facă numai lucruri vrednice de laude, și vor fi numai lăudați.

Recoltele din anul trecut

După statistica întocmită de ministerul de domenii, valoarea brută a produselor noastre agricole pe anul 1910 a fost mai mare ca ori când, mai mare chiar decât cea din 1906. Ea se ridică la cifra de 1,288.536.000 lei.

Din această sumă, grâul reprezintă 39.47 la sută; porumbul 29.69 la sută; viile și livezile 6.44 la sută; plantele furagere, 5.34 la sută.

În legătură cu aceasta, putem anunța că anul acesta România, care ocupă pe piața mondială locul al treilea, după America și Argentina, în ceea ce privește porumbul, va putea să-și desfășoare porumbul cu un preț foarte ridicat. Cauza? Pe de-o parte recolta admirabilă a României, iar pe de alta dezastrul suferit la Argentina.

Așa, de unde acum un an Argentina produsese 44,500.000 Kintale de porumb, anul acesta n'a produs decât 5,000.000 Kintale.

Ministerul nostru de agricultură atrage atenția agricultorilor noștri asupra acestui fapt important.

B.

Aniversarea proclamării Regatului.

Azi, Luni, fiind aniversarea proclamării Regatului nostru, Liga culturală, secțiunea București, va ține o întrunire culturală și artistică, în sala Muntelui de pietate din Str. sf. Ionică Nrul 9.

Programul va cuprinde:

a) Rostul sărbătorii de astăzi, cuvântare de d. Popescu Tudor, secretarul Ligei; b) Poetul St. O. Iosif, citire din poeziile sale; c) d. Folescu, bas, absolvent a Conservatorului, solo

de voce; d) d-ra Filoti, dela Teatrul Național; e) un artist necunoscut, solo de chitară.

Conferința d-lui Al. Brătescu-Voinești.

La Târgoviște în fața unui public foarte numeros, Ioan Al. Brătescu-Voinești a deschis Sămbătă în amfiteatrul gimnaziului seria conferințelor, ce se vor ține la Ateneul local.

Timpul de aproape două ore, conferențiarul a vorbit despre Caragiale, citind din operele acestui scriitor și făcând diferite aprecieri asupra lor.

ULTIME ȘTIRI

Un articol al d-lui Goldiș în limba aromânească. Confratele „Dreptatea” din Salonic, ziarul fraților Aromâni din Macedonia, în numărul dela 12 Martie v. a. c. ce ne-a sosit azi, reproduce din „Românul” articolul directorului nostru: „Femea română”. Traducerea în aromânește sub titlul: „Muliarea română”, este făcută de d. I. Dalametra din Salonic.

Dictafonul. Americanul Edison, inventatorul cel mai celebru și de o fecunditate extraordinară, deși-i sunt deja numărate zilele, n'a obosit încă. Frământarea creierului său nu încetează până la moarte. Zilnic ne aduce surprize noi. Inventează cu o celeritate într'adevăr americană. Cea mai nouă invenție a d-sale, despre care se înștiințează întreaga presă americană este dictafonul, o mașinărie foarte ingenios compusă din gramofon și mașină de scris, cu ajutorul căreia oricine își poate eterniza cuvintele sale.

Insemnătatea dictafonului este incalculabilă. Invenția aceasta face de prisos pe copisti, ba chiar și pe stenografi.

Greva dela uzinele mașinelor de cusut „Singer”. Minerii greviști din Clydachvalle (Anglia) au aruncat erii cu pietri asupra poliștilor. Poliția i-a șarjat cu lovituri de bastoane, sunt răniți de ambele părți.

10.000 de lucrători s'au pus în grevă la uzinele mașinelor de cusut „Singer” de aci și din Galsgow.

Progresele telegrafiei fără fir. Un constructor din Praga, anume Stachek, a construit

un aparat, care împiedecă cu desăvârșire înregistrarea știrilor transmise prin telegrafia fără fir, de către stațiunile, pentru cari nu sunt destinate. Primele experiențe făcute cu acest aparat au dat rezultate excelente.

Bucurie fumătorilor. Incunoștiințăm pe toți aderenții fumatului, că secolul luminei și-a revăsat belșugul său și asupra lor, înființându-se atât în Germania cât și în Franța o fabrică de țigarețe, ale căror produse sunt preparate astfel, ca să se aprindă de marginea fosforată a cutiei. — Nu-i exclus ca în decurs de vre-o zece ani să străbată și în Ungaria, fericita invenție. Bucurațivă deci cei ce v'ați amărât citind știrea despre scumpirea chibriturilor, că totuși o să vă scape Neamțul de cheltuieli.

Zemstourile din Polonia rusească. În urma votului ostil al consiliului imperiului și al Dumei, guvernul a hotărât aplicarea pe cale de ucuz imperial, a legii pentru crearea zemstourilor în guvernămintele din Polonia rusească.

— După ziarul „Liberté” Rusia ar fi trimis Chinei un nou ultimatum, fixându-i un termen de trei zile pentru acceptarea tuturor condițiilor puse în nota de acum câteva săptămâni. La din contră, Rusia va intra cu trupele în Mongolia.

Conflictul ruso-chinez. Se credea în timpul din urmă, că conflictul ruso-chinez se va aplană pe cale pacifică.

Acum însă se ridică din nou nouri grei, cari amenință cu furtună. La granița dintre cele două imperii se întâmplă dese ciocniri, cari provoacă apoi agitație în întreg ținutul acela. Guvernul din Peking, care vede primejdia unui conflict cu Rusia, își dă natural toată silința să mulcomească spiritele.

Guvernul chinez constrâns de împrejurări e aplicat să împlinescă toate pretenziunile Rusiei.

În deosebi firme mari comerciale engleze din India-ostică, anunță în Londra primejdia iminentă și drept urmare, asigurările s'au înmulțit în măsură mare.

În Petersburg situația a devenit din nou serioasă în urma acestor știri. Cazurile de ciocnire între sentinele chineze și rusești se înmulțesc, iar liniile ferate din Mancuria se dărâmă.

Se răspândesc apeluri de ale studenților chinezi, în cari populația e provocată la războiu în contra Rusiei. Și agitația își are aproape fructele.

Populația din Mongolia e de credință, că izbucnirea unui războiu cu Rusia este inevitabil. În unele localități a izbucnit deja rpvolta. Rușii în fața acestora expulsează locuitorii chinezi, cari provoacă turburările.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MARY

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(7) — Urmare —

Anders Krog și familia sa ajunseseră în anul acesta din Spania în Paris.

Cele două prietene discutau tocmai despre un portret al Mary-ei, care fusese trimis din Spania Alicei și pleca mai departe în Norvegia, Alice susținea, că artistul-pictor a avut evident înaintea ochilor asemănarea cu sfânta Cecilia alui Donatello. În ținuta capului, în forma dată ochilor, în conturul gâtului și în gura pe jumătate întredeschisă. Dar ori cât ar fi de interesantă această încercare, Alice era de părerea, că e în defavorul tabloului această asemănare. Spre pildă, ar fi în defavorul portretului, că nu se pot vedea ochii, fiindcă sunt aplecați, întocmai ca la Donatello. Mary începu să râdă. Tocmai ca să reiasă asemănarea aceasta, a stat la model pictorului.

Apoi îi povesti Alice despre un ofițer norvegian de inginerie, pe care-l cunoaște de pe când petrecea cu mama ei lunile de vară în Norvegia. El i-a văzut portretul la ea și s'a amoretat cu desăvârșire de portret.

— „Așa?”, întrebă Mary cu gândul dus aiurea.

— „Nu-i om de toate zilele, să mi-o crezi. Și nici dragostea lui nu e un entusiasm obicinuit.”

— „Ei așa!?”

— „Te pregătesc numai. O să se întâlnească de sigur cu tine la noi.”

— „E neapărat de lipsă?”

— „Încă cum! De nu, mă capătă pe mine.”

— „E așa de periculos?”

Alice râse: „Cel puția pentru mine.”

— „Ian auzi, ei, atunci e altă poveste!”

— „Mă n'țelegi greșit; așteaptă numai, să-l vezi.”

— „E atât de frumos?”

Alice râse din nou: „Nu, e aproape urât; da, da, așteaptă numai.”

Trăsura sbura mai departe, aglomerația se făcea tot mai mare. Era una din zilele cele mari pentru promenadă.

— „Cum îl chiamă?”

— „Francisc Roey.”

— „Roey? Așa îl chiamă pe medicul nostru de acasă; pe domnișoara Roey.”

— „Da, asta e sora lui. Imi povestește des de ea.”

— „O persoană minunată.”

Alice se ridică de jumătate de pe perină.

— „Pe el să-l vezi odată! De mă plimb cu Roey pe stradă, se întorc oamenii de pe drum, să-l mai vadă odată. E aproape un urias. Dar nu unul de ăia cu o musculatură ca nește saci, nu, ci bine legat, înalt, ușurel și svelt.”

— „Trenat bine?”

— „Și încă cum! Pe nimica nu e atât de

fălos; nimic nu-și arată așa de bucurios, ca puterea.”

— „E prost?”

— „Prost? Francisc Roey și prost!?” Ea se așeză din nou pe perină, în fund, iar Mary nu întrebă mai departe.

Au venit târziu; șiruri de trăsuri nenumărate treceau pe lângă cele două fete — se întorceau spre casă din parc. Cele trei drumuri late, pentru trăsuri, ale aleii erau arhipline. Cu cât se apropiau mai mult de poarta de fier, unde cele trei drumuri se prefac într'unul singur, cu atât mai dese se făceau șirurile trásurilor. Expoziția aceasta de toalete luminoase, de toate culorile, în cea dintâiu Duminecă după un timp îndelungat ploios, oferea un aspect nespus de frumos. Printre arborii, cari înmugureau păreau trásurile nește coșuri mari, umplute de flori, în verdeață, unul lângă celalalt; fără de început și fără de sfârșit.

La poarta de fier au ajuns în apropierea mulțimei de pedestri, care fremăta. Ahea a trecut însă trásura ei poarta, când a început să se transplante o mișcare neliniștită din partea dreaptă spre stânga. Acolo, la dreapta, păreau că se uită oamenii la ceva, ce nu se putea vedea de unde se aflau ele. Unii strigau și arătau spre lacuri, trásurile merseră, la comandă, într'o parte sau pe drumurile laterale. Mișcarea creștea mereu și în curând se făcu generală. Gendarmii și păzitorii parcului alergau în dreapta și n stânga, trásurile se îndesară atâta, încât nu mai putea nici una să se urnească din loc. În curând se formă un loc pe la mijloc, lat, până departe jos. Toți

Societatea chineză „Ceriul galben” răspân-
dește apelurile sale prin toate ținuturile, în cari
chiamă la arme pe Chinezii nu numai în contra
Rușilor, dar a tuturor Europeanilor. În Petersburg
cu toate acestea se sperază, că nu va izbucni
războiul. China vrea să roage din nou pe prezi-
dentul Taft, întru înlăturarea divergențelor.

BIBLIOGRAFII.

—x—

A apărut *Noua Revistă Română* de sub di-
recțiunea domnului C. Rădulescu-Motru: Nou-
tăți: Pentru Universitatea noastră populară; Des-
chiderea corpurilor legiuitoare; Activitatea extra-
juducătorească. Politică: C. Rădulescu-Motru.
Acordul între Țară și Tron. Cestiuni culturale:
O Tafrali. Studiul clasic și învățământul se-
secundar. Critica Literară: Ramiro Oritz; Anto-
nio Fogazzaro, Conf. de I. italiană la Universit.
Tipuri Sociale: N. Zaharia; Cerșetorii în haine
negre. Literatură: Haralamb Lecca; Umbre (ver-
suri). Const. Paul. Sonete: Ultima not; Metem-
sichoză.

Oreste: Micuneaua.

Însemnări: † G. Orleanu; Petrecerile „scrii-
torilor români”; Un răspuns care întârziează...;
Șezători literare la Universitate; Faquet și ro-
chia-pantaloni. Revista revistelor: Viața nouă;
Săptămâna politică și culturală; Viața financiară
și economică; Mercure de France; La Voce. —
Cărți străine apărute de curând.

Nouă compoziții românești. Vestim cu plăcere
on. noștri cetitori iubitori de muzică adevărată
românească, că la *Librăria d'eezană în Arad, str.
Deák Ferencz Nr. 33* se mai găsesc de vânzare
încă câteva exemplare din frumoasele compoziții
pentru cor „Dor și iubire” a d-lui *Constantin
Savu*. Caetul I. conține: *Motto* (cor mixt), *Frunză
verde nufăr* (doină, în grai basarabeian, cor
bărb. cu solo de tenor), *Hora dela Drăgășani*
(cor mixt), *Dragostea dintâiu* (doină, cor mixt
în 5 voci cu solo de sopran), *Varia* (cor mixt,
5 voci), *Fa, Marișo!* (cânt. pop., cor mixt, cu
solo de bas I. și sopran), *Frunzuliță mușel*
cânt. pop., cor mixt). Pretul 2 cor. 50 fil. + 10 fil.
porto postal, iar pentru România 2 lei 80 bani
+ porto postal.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

iscodeau, toți întrebau — când, iacă, venea —
în sfârșit: Doi cai turbați cu o trăsura mare în
urma lor. Pe capră se putea vedea birjarul și
groomul.*) Trebuie să se fi dat o luptă mare,
până când s'a câștigat atâta timp, ca să se
golească calea din mijloc; sau că au turbat caii
mai de multă vreme, departe de aici. Aici, sus,
împrejurul porții, dispăruseră toate trăsurile de
pe calea mijlocie; trăsura Aliciei se afla afară de
tot, sta liniștită, lipsită de drumul trecătorilor
pedestri.

Aud țipete în dosul lor. De sigur are să se
golească întreagă promenada. Nimeni nu se uită
însă acolo, toți privesc înainte. Trăsura aleargă
într-o goană ne bună pe alee.

Masele oamenilor se mișcă agitat pe a-
mândouă părțile, încoace și încolo, conduse de
curiositate. Oameni fricoși strigă de afară, din
fața porții: „Inchideți poarta!” Un protest ne-
bun le răspunde de dinlăuntru, un ris în bătaie
de joc din mii de piepturi. S'au ridicat toți din
trăsuri de pe locurile lor și s'au cățarat chiar
pe locul de șezut. Așa au făcut și Alice și Mary.
Se părea, că galopul cailor se face tot mai ne-
bun, cu cât se apropiau mai tare. Birjarul și gro-
mul țineau hățurile cu toată puterea, dar aceas-
ta întârziată caii și mai mult. Un domn în cilin-
dru își apleca trupul din trăsura, poate, ca să
vază înainte, unde are să-și frângă gâtul. Câinii
alergau după trăsura, protestând sgomotos, aici,

*) servitorul

POȘTA REDACȚIEI

I. M. Răchitova. Astea nu, dar mai trimiteți
din cele multe, poate vom alege ceva.

Ov. D. G. Budapesta. Nu merită atâta a-
tențiune.

V. B. Blaj. N'are rost să publicăm atâtea
declarații.

A. Țințariu. Panciova. Afacerea trebuie tran-
șată acolo la reuniune. „Oameni și oameni” nu
e bine să se publice.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

Concurs.

La „CASA DE PĂSTRARE” s. p. a. din
Szászabánya (com. Krassó-Szörény), are aplicare
momentan pe lângă un salariu anual de 2000 cor.
și tantiemă statutară un **contabil** cu praxă
deplină și un **cassar** cu un salariu anual de
1000 cor. și tantiemă.

Dela cassar să recere o cauțiune de 2000
cor. Contabilul la dorința direcțiunii are să-și
ocupe postul imediat. — Recursurile sunt a se
înainta direcțiunii cel mult până în **10 Aprilie
st. nou.**

DIRECȚIUNEA.

Trag binevoitoarea atențiune a
on. public asupra institutului
meu de

spălat și călcat

bine aranjat, în care primesc tot
felul de **curățire.**

Cu stimă:

SZABÓ BALINTNÉ, Arad
str. Deák Ferencz Nr. 7.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel mai modern. ...

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmiza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de
impletătură pentru gard, de site
și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.

Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare
Onor. public magazinul său bine asortat
cu tot felul de obiecte de specialitate
cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimită gratuit.

Cele mai noi suscepții se

plăci pentru
gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem” și din
„Balkáni hercegnő”

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

— „Asta-i ...el”, strigă Alice, palidă ca
moartea și prinse atât de tare, ca într'un spasm,
brațul prietenei, de erau gata să cadă amândouă
jos. Glasuri de femei țipară tare și sălbatec, le
urmă un răcnet înfundat de voci bărbătești.

Acum atârna de cal. Alice închise ochii.
Mary se întoarse cu totul, să nu vadă. Mai alerga
cu caii ori era târziu? Să-i aducă să stea, tot nu
va putea el vre-odată.

Încă câteva secunde de tăcere înfricoșată.
Auzai numai câinii și copitele cailor. Apoi un
țipet scurt, apoi mii de strigăte, apoi chihote de
veselie, chihote sălbatec, cari nu mai voiau să
contenească. Batiste, cari flutură, pălării, umbrele
se agită prin aier. Mulțimea se repede ca un flux
de mare puternic din amândouă părțile pe dru-
mul de mijloc. Îndată e înșelat de lume. Caii
turbați steteau plini de spume, tremurând în ne-
mijlocita apropiere a trăsuri Aliciei. Ea văzu
acum un englez cu părul sur, un domn bătrân,
svelt, cu barba albă, cu cilindrul pe cap, o Lady
tină, lungă, cum atârna de brațul lui, și auzi
cum îi zice: „Well done, young man”.

(Va urma)

In atențiunea domnilor!

Cine vrea să se îmbrace elegant, să cerceteze depozitul meu mare de stofe din patrie și străinătate fără a fi obligat să comande ceva în

atelierul meu de croitorie engleză

strada Deák-Ferencz nr. 40. — (Casa Dr. Winter).

La mine se poate face un **sacco, palton** sau **pardesiu** elegant, din stofe fine și inecșionabile începând dela **60 cor.** în sus, care se poate plăti și în rate. — Mă rog de sprijinul mult on. public.

Cu stimă

Horváth Florian,

croitor de modă engleză pentru bărbați.

Mare asortiment
de
ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Frumseță și sănătate! La

Cornel Demeter,

farmacist în Orăștie (Szászváros), găsiți următoarele prepara-
rate cosmetice de bun renume:

■ **Cream de benzoe mygdale.** Creamul de benzoe servește pentru conservarea, înfrumusețarea și albirea mânilor și feței, dând totodată și o fineță deosebită. Delătorează tot felul de necurătenii de pe mână și față, — precum: pete, bubițe, zgrăbunțe, pisteni (mitesser), precum netezește și zbărciturile. Conținutul creamului acestuia e nestricăcios pentru față și mâni. — Prețul 60 fil.

■ **Săpunul de benzoe mygdale.** Săpun excelent pentru toilette. E preparat din ingrediente foarte fine și din mirosuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 10 fil.

■ **Poudre-Veturien.** Acopere foarte bine, încât nici nu se observă că fața este pudrată. Intrebuintată pudra cu creamul de benzoe mygdale, scutește de urmările neplăcute, ce altcum ar cauza vântul și razele soarelui. Este în culoare albă, roză și galbenă. Prețul 1 cor.

■ **Veturien-Parfem.** Veravioletta, cel mai fin parfum de violele, lăcrămioare și scumpe (iorgovan). Prețul 1.60 fil.

■ „Ideal“, cel mai nou parfum. Prețul 2 cor.

■ **Apa de gură „Cremier“** (albă sau roșie). Prin întrebuintarea apei acesteia, nu devin dinții găunoși, — și delătorează durerea dinților, precum să și întărească dinții și gingiile. Prin întrebuintarea apei acesteia, să delătorească mirosul neplăcut și greu din gură. Prin întrebuintarea apei acesteia cu pravul de dinți „Cremier“, devin dinții foarte frumoși, albi. Prețul 80 fil.

■ **Pravul de dinți „Cremier“.** Prin întrebuintarea pravului acestuia devin dinții frumoși și albi. Prețul 70 fil.

■ **Peril de dinți, fine.** Alegere mare, în diferite prețuri.

■ **Esență de China.** Contra căderii părului, cu rezultat foarte bun. Prețul 1.40 fil.

■ **China tannopomada.** Pentru creșterea părului. Prețul 70 fil.

■ **Oleu de nucă.** Extract de nuca oleica, pentru conservarea părului. — 1 sticlă 80 fil.

Toate acestea să pot primi la

farmacistul M. Cornel Demeter, Orăștie—Szászváros.

Cancelarie administrativă și birou de informații în Budapesta.

Procur și dau informații în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloacele împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloacele cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. — VIII, Rögteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Grill Károly
lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

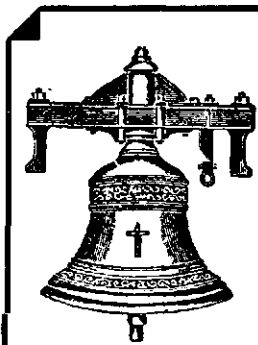
Primește orice comandă de specialitate, d. e.: părți trebuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai frumoasă și cea mai bună execuție. Cumpene, greutate și mașini economice. — Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly
lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Frideric Hönig

Arad, strada Rákoczi nr. 11 — 28.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plată — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrații — la dorință se trimit gratis.

REVISTA MODEI

— este o foarte elegantă și bogat ilustrată publicațiune de mode feminine, scrisă în limba românească și executată artistic cu o splendidă copertă în culori.

REVISTA MODEI

— are dări de seamă a modei din Paris, Viena, Londra și Berlin cu ultimele creațiuni pentru Toalete și Costume de dame, Rochii de bal, salon, nuntă, vizită și stradă, Pălării și gâteli de cap, Jachete, Capoate, Matineuri, etc.

REVISTA MODEI

— se ocupă și de Moda copiilor, broderii, dantele, lucru de mână, lingerie, monograme și diferite industrii casnice.

— cuprinde și o aleasă materie literară, cronici feminine, anecdote, rețete și sfaturi, un folieon, jocuri distractive, etc.

REVISTA MODEI

— apare de două ori pe lună. Fiecare număr conține drept supliment gratuit, un tipar croit în mărime naturală.

Abonamentul: 3 luni Cor. 4-50, 6 luni Cor. 8-50, 1 an Cor. 16.

— La cerere se trimite un număr de probă gratis și franco — Depozitul general la Administrația ziarului **Adevărul** București, unde se primesc și abonamentele.

Kneffel Károly és Fia

mare magazin de cărbuni de lemn, de piatră, cocs, cărbuni pentru fauri, cărbuni pentru împlătit, lemne de foc. Depozit și reprezentant de ciment Portland dela Gurahonț.

Atențiune!

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că am primit depozitul și agentura

fabricei de ciment dela Gurahonț.

Suntem în plăcuta poziție de a vinde excelentul ciment de Gurahonț atât în magazinul nostru din Arad **Boros-Béni-tér Nr. 2** (casa proprie), cât și nemijlocit în vagoane din fabrică pe lângă prețurile cele mai moderate și Vă rugăm, că deja acum să ne onorați cu binevoitoarea D-tre comandă

chiar și pentru mai târziu,

ca să Vă putem socoti prețurile foarte moderate actuale.

Garantăm pentru calitatea excelentă a cimentului de Gurahonț.

Expedarea din fabrica dela Gurahonț și în lipsă de vagoane se face neîmpedecată.

Servim cu prospecte și semnăm, rugând cât mai curândă D-tre comandă,

cu deosebită stimă

Kneffel Károly és fia

mare magazin de cărbuni și cocs în Arad. Telefon pe oraș și comitat Nr. 139

Serviciu acurat și prompt.

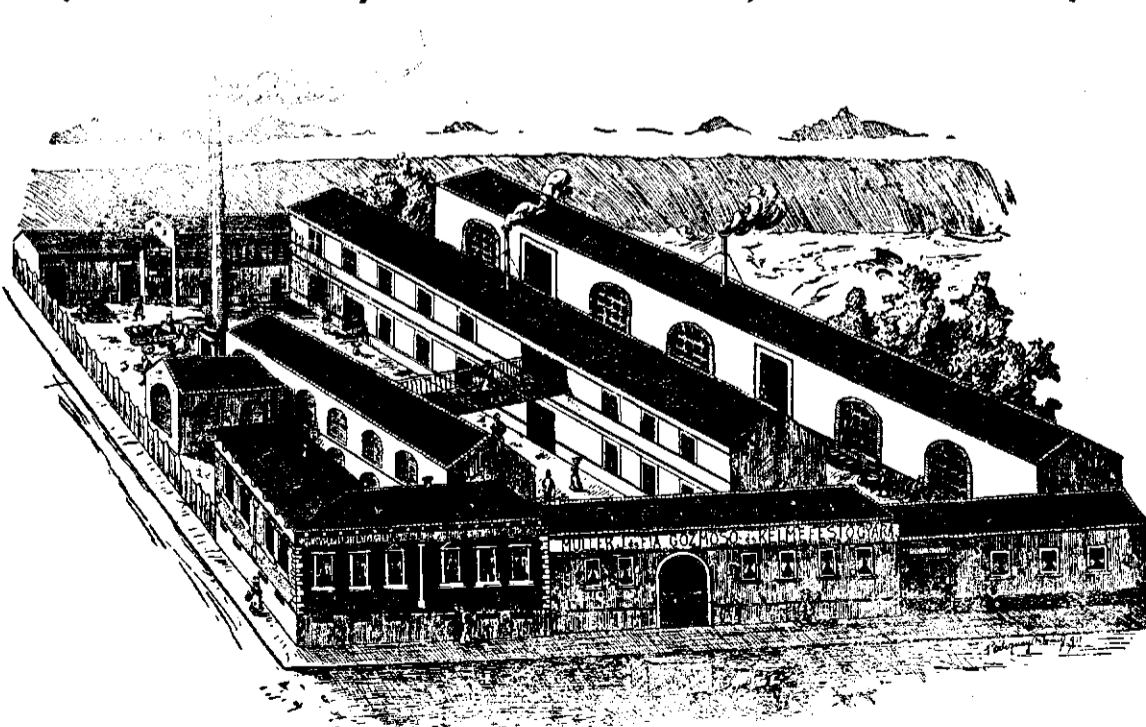
Institutul de curățire chimică și văpsitorie, fabrica de spălatul rufelor cu aburi a firmei

Müller J. és Fia, Arad.

S'a înființat: 1858.

Telefon: Nr. 459.

Fabrica și biroul: Strada Tököly Imre, nr. 38-40-42.

□□□□□

Văpsește ori curăță tot felul de haine bărbătești și femești.

□ □ □ □

◆◆◆◆◆

□ □ □ □

Prăvălii colective locale; pe strada József főherceg 11.; str. Forray 20. și str. Asztalos Sándor 2—3.

□□□□□

□□□□□

Spală frumos și lustruit (fără întrebuințarea a ori ce fel de corosiv) gulere, manșete, haine de casă, trusouri, etc. etc.

Localuri colective în provincie: Deva, Brașov, Alba-Iulia, Sighișoara, Hunedoara, Orăștie. — (Brassó, Gyulafehérvár, Segesvár, Vajdahunyád, și Szászváros).

□□□□□

Se roagă de binevoitor sprijin gata să servească: **MÜLLER J. és Fia.**

Comande poștale se execută prompt și ireproșabil.